

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI

GMINY IRZĄDZE

NA LATA 2022-2030

DIAGNOZA DELIMITACYJNA

W CELU WYZNACZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO
I OBSZARU REWITALIZACJI NA TERENIE GMINY IRZĄDZE

Opracowanie:

DELTA PARTNER
STOWARZYSZENIE WSPIERANIA
INICJATYW GOSPODARCZYCH

Spis treści

Wprowadzenie	4
Podstawa prawna	4
Charakterystyka gminy	5
Diagnoza obszaru zdegradowanego	6
Metodyka wyznaczania obszaru zdegradowanego	6
Wyróżnione obszary porównawcze	8
Dobór kryteriów delimitacji obszaru zdegradowanego	10
Wskaźniki społeczne	13
Wskaźniki gospodarcze	30
Wskaźniki środowiskowe.....	32
Wskaźniki przestrzenno-funkcjonalne	39
Wskaźniki techniczne	45
Podsumowanie	54
Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	58

Wprowadzenie

Niniejsza diagnoza służy wyznaczeniu obszaru zdegradowanego (OZ) i obszaru rewitalizacji (OR) na terenie gminy Irządze. Stanowi zatem pierwszy etap opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Irządze na lata 2023-2030, którego celem jest zidentyfikowanie obszarów problemowych z uwagi na natężenie występowania negatywnych zjawisk, szczególnie w sferze społecznej. Istotą opracowania jest także poznanie skali tych problemów, by w dalszych etapach prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji możliwe było wypracowanie planu działań ukierunkowanych na ich rozwiązanie.

Podstawa prawna

Diagnoza, której konsekwencją jest delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji została opracowana w oparciu o zapisy ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 485 z późn. zm.)

Zgodnie z zapisami art. 9 ustawy o rewitalizacji obszarem zdegradowanym uznaje się: *obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2019 r. poz. 1696), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym*¹. Ponadto obligatoryjnym warunkiem wyznaczenia obszaru jako zdegradowany jest występowanie na nim co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Drugim istotnym zagadnieniem jest obszar rewitalizacji. Definiuje go art. 10 ustawy, zgodnie z którym jest to *obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk [...], na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację*². Co istotne, obszar rewitalizacji nie może zajmować więcej niż 20% powierzchni gminy oraz nie może być zamieszkiwany przez więcej niż 30% jej populacji.

W ramach diagnozy delimitacyjnej zaprezentowano wyniki analizy sytuacji społecznej, ale także gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej gminy Irządze. W podrozdziale *Metodyka wyznaczania obszaru zdegradowanego*, przedstawiony został katalog kryteriów delimitacji, w oparciu o który przeprowadzona została analiza.

---

¹ Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 485 z późn. zm.)

² Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 485 z późn. zm.)

Charakterystyka gminy

Gmina Irządze to gmina wiejska położona w północno-wschodniej części województwa śląskiego, w powiecie zawierciańskim. Powierzchnia gminy wynosi 71 km² i zamieszkują ją 2 529 osoby, co w odniesieniu do powiatu zawierciańskiego stanowi ok. 7% jego powierzchni i 2,2% ogółu populacji. Gmina Irządze administracyjnie podzielona jest na 11 sołectw: Bodziejowice, Irządze, Mikołajewice, Sadowie, Wilgoszcza, Wilków, Witów, Woźniki, Wygiełzów, Zawada Pilicka i Zawadka, a ośrodkiem administracyjnym jest wieś Irządze. Gmina Irządze bezpośrednio graniczy od północy z gminą Lelów, od wschodu z gminą Szczekociny, od południa z gminą Kroczyce i od zachodu z gminą Niegowa. Zachodnia granica stanowi jednocześnie otulinę Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych.

Istotne znaczenie dla działalności i rozwoju gminy ma jej lokalizacja w pobliżu ważnych ośrodków miejskich. Gminna oddalona jest od stolicy województwa – Katowic o 77 km, od Krakowa o 82 km, a do siedziby powiatu Zawiercia jest 31 km. Ważne trasy komunikacyjne przebiegające przez gminę to drogi krajowe: nr 78 relacji Tarnowskie Góry – Kielce, nr 46 relacji Częstochowa oraz droga wojewódzka nr 794 relacji Wolbrom – Koniecpol. Poza wymienionymi drogami, system komunikacyjny gminy uzupełnia sieć dróg powiatowych i gminnych. Ważną z punktu widzenia transportu i łączności jest przebiegająca w południowej części gminy centralna magistralna droga kolejowa relacji Katowice – Warszawa.

Gmina położona jest na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej, a dokładniej pomiędzy dwoma obszarami przyrodniczymi o znaczeniu krajowym: Zespołem Jurajskich Parków Krajobrazowych (w szczególności Parkiem Krajobrazowym Orlich Gniazd) oraz położoną na wschód doliną rzeki Pilicy. Wśród najcenniejszych elementów środowiska przyrodniczego gminy wyróżnić należy: Rezerwat „Kępina”, „Skarpa Irządzka”, „Dolina Białki Lelowskiej” – lokalny korytarz ekologiczny, „Wąwozy Bodziejowickie”.

Usytuowanie gminy na obszarze o dużym znaczeniu przyrodniczo-krajobrazowym, a także jej korzystne powiązania komunikacyjne stanowią potencjał turystyczny.

Diagnoza obszaru zdegradowanego

Metodyka wyznaczania obszaru zdegradowanego

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Irządze na lata 2023-2030 stanowi dokument strategiczny o charakterze lokalnym. Zgodnie z ustawą *Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, który realizowany jest w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowanie działań na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowanych terytorialnie, prowadzonych przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji*. Zatem obszar, który zostanie poddany rewitalizacji powinien zostać wyodrębniony w sposób szczegółowy, w oparciu o katalog wskaźników prezentujących sytuację społeczno-gospodarczą gminy. W niniejszym opracowaniu przyjęto metodologię przeprowadzenia delimitacji obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji, która zakłada analizę mierzalnych zmiennych dotyczących sytuacji społecznej, w tym z zakresu demografii, kapitału społecznego, bezpieczeństwa publicznego, pomocy społecznej i rynku pracy, a także sytuacji gospodarczej, środowiskowej, przestrzennej i technicznej w gminie.

Pierwszy etap prac nad diagnozą delimitacyjną polegał na przeprowadzeniu analizy danych zastanych, która skupia się na zgromadzeniu rzetelnych danych statystycznych i przydatnych materiałów, które w późniejszych etapach zostały poddane analizie. Wybór istotnych informacji pozwolił na przeprowadzenie właściwej analizy, która obejmowała dokumenty, informacje i dane uznane za istotne dla procesu badawczego. Bazując na analizie danych zastanych w trakcie opracowania dokumentu zastosowano dwa podejścia: statystyczne oraz przestrzenne. Ujęcie statystyczne polega na zgromadzeniu danych, a następnie poddaniu analizie i przetworzeniu na potrzeby niniejszego opracowania. Natomiast w ujęciu przestrzennym dane statystyczne odnoszą się do przyjętych obszarów porównawczych.

Opracowanie diagnozy delimitacyjnej obszaru gminy Irządze ma na celu wskazanie tych części gminy, w których występuje koncentracja negatywnych zjawisk. Ich zidentyfikowanie umożliwi podjęcie skutecznych działań, które przyczynią się do wyprowadzenia ze stanu kryzysowego, a także będą podstawą prowadzenia zaplanowanej interwencji.

Wyznaczenie obszarów zdegradowanych uwzględniało przede wszystkim zmienne z zakresu sfery społecznej, a w następnej kolejności zmienne pozaspołeczne, ze sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

Delimitacja przeprowadzona w ramach opracowywania niniejszego dokumentu obejmowała następujące etapy:

1. Podział terenu gminy na jednostki statystyczne (sołectwa).
2. Wybór kryteriów (zmiennych) delimitacji.
3. Przeprowadzenie szczegółowej analizy wskaźnikowej w zakresie problemów społecznych w wyodrębnionych obszarach (badanie ilościowe). Wynikiem tego, było wyodrębnienie obszarów o szczególnym nasileniu problemów społecznych (metoda: analiza danych zastanych pozyskanych z Urzędu Gminy Irządze, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Irządzach, Komendy Powiatowej Policji w Zawierciu i Powiatowego Urzędu Pracy w Zawierciu), normalizacja danych zastanych (standaryzacja), a następnie opracowanie syntetycznego wskaźnika degradacji w sferze społecznej.
4. Przeprowadzenie analizy obszarów porównawczych pod kątem występowania problemów w sferze pozaspołecznej. Analizę czynników gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych przeprowadzoną poprzez przedstawienie poszczególnych czynników w skali ilościowej. Uzyskane wyniki stanowiły podstawę do wyłonienia obszaru zdegradowanego.
5. Wyodrębnienie obszarów porównawczych, które cechują się najwyższym stopniem zdegradowania - w wymiarze społecznym i pozaspołecznym.
6. Wyodrębnianie obszaru rewitalizacji – obszaru o szczególnym nasileniu problemów społecznych, uwzględniającego ustawowe wskaźniki obligatoryjne dotyczące powierzchni – (maksymalnie 20% powierzchni gminy) oraz ludności (maksymalnie 30% wszystkich zamieszkujących gminę).

Dla skutecznego przeprowadzenia tego procesu wykorzystano podział na obszary porównawcze, które w tym przypadku stanowi podział gminy na sołectwa, których sposób wyznaczenia i zakres określa Statut Gminy Irządze. Kolejny etap to przeprowadzenie analizy porównawczej w obrębie wyłonionych obszarów, dzięki czemu możliwe było zidentyfikowanie obszaru znajdującego się w szczególnie trudnej sytuacji ze względu na koncentrację negatywnych zjawisk w sferze społecznej gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. W ramach delimitacji wskazują się następujące obszary porównawcze:

1. Sołectwo Irządze	7. Sołectwo Woźniki
2. Sołectwo Zawada Pilicka	8. Sołectwo Bodziejowice
2. Sołectwo Witów	9. Sołectwo Zawadka
3. Sołectwo Wygieźzów	10. Sołectwo Wilków
4. Sołectwo Mikołajewice	11. Sołectwo Wilgoszcza

Wyróżnione obszary porównawcze

W ramach prowadzonych prac posłużono się podziałem na jednostki pomocnicze gminy - 11 obszarów (sołectw), które poddane zostały dalszej analizie. W poniższej tabeli przedstawiony został podział obszaru gminy na obszary porównawcze z uwzględnieniem powierzchni i liczby mieszkańców.

Tabela 1 Podział gminy na jednostki urbanistyczne z uwzględnieniem powierzchni i liczby mieszkańców

LP.		Powierzchnia [ha]	Udział powierzchni	Ludność [os]	Udział ludności
1	Irządze	2 102	29,6%	481	18,8%
2	Zawada Pilicka	953	13,4%	394	15,4%
3	Witów	902	12,7%	417	16,3%
4	Wygietzów	572	8,1%	146	5,7%
5	Mikołajewice	163	2,3%	92	3,6%
6	Sadowie	557	7,8%	242	9,5%
7	Woźniki	201	2,8%	103	4,0%
8	Bodziejowice	396	5,6%	191	7,5%
9	Zawadka	332	4,7%	116	4,5%
10	Wilków	649	9,1%	242	9,5%
11	Wilgoszcza	273	3,8%	130	5,1%

Źródło: opracowanie własne

Poniższa grafika prezentuje podział gminy na wskazane obszary porównawcze.

Grafika 1 Podział gminy na jednostki urbanistyczne

Źródło: opracowanie własne

Dobór kryteriów delimitacji obszaru zdegradowanego

W celu prawidłowego przeprowadzenia delimitacji analizowanych obszarów niezbędny był wybór odpowiednich zmiennych, które w istotny sposób je różnicują. Biorąc pod uwagę charakter gminy i występujące w nim zjawiska społeczne, jak również uwarunkowania gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne i techniczne, konieczne było zbadanie szeregu zmiennych oraz wypracowania ich katalogu umożliwiającego analizę na każdym obligatoryjnym poziomie wskazanym w ustawie o rewitalizacji. Tak przyjęta metodologia pracy pozwoliła na szczegółowe zobrazowanie występujących problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych i infrastrukturalnych. W poniższej tabeli zaprezentowano wypracowany zbiór zmiennych.

Tabela 2 katalog zmiennych wykorzystanych w diagnozie

SFERA	Zmienna	Opis zmiennej
Sfera społeczna	Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	Wskaźnik dotyczący aspektu demograficznego. Wskaźnik obliczony jako różnica między liczbą urodzeń i zgonów na danym obszarze, podawany w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Źródło danych: Urząd Gminy Irządze
	Liczba osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców	Wskaźnik skupiający się na ocenie sytuacji społeczności obszaru na lokalnym rynku pracy dotyczący osób poszukujących pracy i zarejestrowanych jako bezrobotne. Zmienna prezentowana w formie średniej przeliczeniowej pokazującej liczbę osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców. Źródło danych: PUP w Zawierciu
	Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców	Wskaźnik skupiający się na ocenie sytuacji społeczności obszaru na lokalnym rynku pracy dotyczący osób poszukujących pracy od co najmniej 12 miesięcy i zarejestrowanych jako bezrobotne. Zmienna prezentowana w formie średniej przeliczeniowej pokazującej liczbę osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców. Źródło danych: PUP w Zawierciu
	Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	Wskaźnik dotyczący sytuacji związanej z rynkiem pracy. Wskazuje on procentowy udział osób bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym. Źródło danych: Urząd Gminy Irządze i PUP w Zawierciu
	Liczba przestępstw na 1000 mieszkańców	Wskaźnik dotyczący bezpieczeństwa na danym obszarze. Zmienna przedstawiana jako liczba zdarzeń zakwalifikowanych jako przestępstwo w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Źródło danych: KPP w Zawierciu
	Liczba zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców	Wskaźnik opisujący sytuację w zakresie naruszeń bezpieczeństwa i prawa drogowego odnoszącą się do liczby zarejestrowanych zdarzeń drogowych. Zmienna prezentowana w formie przeliczeniowej pokazującej liczbę zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców. Źródło danych: KPP w Zawierciu
	Liczba ofiar przemocy na 1000 mieszkańców	Wskaźnik opisujący poziom bezpieczeństwa na danym obszarze pod względem dokonywania przemocy. Zmienna zestandaryzowana, prezentowana w formie przeliczeniowej pokazującej liczbę osób, wobec których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Źródło danych: KPP w Zawierciu

SFERA	Zmienna	Opis zmiennej
	Liczba klientów pomocy społecznej na 1000 mieszkańców	Wskaźnik opisujący popyt na usługi ośrodka pomocy społecznej na danym obszarze oraz obrazujący stan lokalnej społeczności w zakresie liczby klientów ośrodka pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Źródło danych: GOPS w Irządzach
	Liczba udzielonych świadczeń na 1000 mieszkańców	Wskaźnik prezentujący skalę pomocy społecznej udzielanej lokalnej społeczności. Zmienna prezentowana w formie przeliczeniowej liczby świadczeń z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców. Źródło danych: GOPS w Irządzach
	Liczba osób pobierających świadczenia ze względu na niepełnosprawność na 1000 mieszkańców	Wskaźnik opisujący popyt na usługi pomocy społecznej na danym obszarze oraz obrazujący poziom zapotrzebowania na świadczenia przez osoby z niepełnosprawnością (lub ze względu na niepełnosprawność) w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Źródło danych: GOPS w Irządzach
	Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców	Wskaźnik obrazujący poziom aktywności społecznej mieszkańców poszczególnych obszarów gminy. Wskaźnik prezentowany w formie przeliczeniowej wyrażanej stosunkiem zarejestrowanych organizacji pozarządowych do liczby ludności. Źródło danych: Urząd Gminy Irządze
	Frekwencja w wyborach samorządowych	Wskaźnik dotyczący elementów społeczeństwa obywatelskiego, pokazujący aktywność mieszkańców w wyborach samorządowych. Wskaźnik wyrażony w odsetku uprawnionych do głosowania, którzy faktycznie wzięli w nim udział. Źródło danych: Urząd Gminy Irządze
Sfera gospodarcza	Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców	Wskaźnik obrazujący poziom rozwoju przedsiębiorczości w poszczególnych obszarach, prezentowany w formie przeliczeniowej wyrażanej stosunkiem zarejestrowanych działalności gospodarczych do liczby ludności. Źródło danych: Urząd Gminy Irządze
	Udział nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w ogólnej liczbie	Wartość wskaźnika wyliczono na podstawie liczby obiektów zawierających wyroby azbestowe w stosunku do powierzchni jednostki. Źródło danych: Urząd Gminy Irządze
Sfera Środowiskowa	Masa wyrobów azbestowych na 1 mieszkańca [kg]	Wskaźnik zagrożenia wyrobami azbestowymi dla mieszkańców. Wskaźnik pokazuje ile kg wyrobów azbestowych przypada średnio na jednego mieszkańca. Źródło danych: Urząd Gminy Irządze
	Masa wyrobów azbestowych na km ²	Wskaźnik opisujący jaka średnio ilość kg wyrobów azbestowych przypada na każdy km ² powierzchni jednostki. Źródło danych: Urząd Gminy Irządze
	Udział budynków mieszkalnych znajdujących się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym	Wskaźnik opisujący jaki odsetek budynków w poszczególnych obszarach znajduje się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym. Zmienna wyrażana w wartościach procentowych. Źródło danych: BDOT
	Średnie roczne stężenie BaP, PM2.5 i PM10	Wskaźnik dotyczy jakości powietrza w poszczególnych obszarach i wyrażany jest w postaci stężenia pyłów zawieszonych PM2.5 Źródło danych: powietrze.glos.gov.pl

SFERA	Zmienna	Opis zmiennej
Sfera przestrzenno-funkcjonalna	Dostępność do usług społecznych (apteki, biblioteki, banki, poczta, urząd, instytucje kultury, świetlice)	Wskaźnik określa poziom dostępności instytucji publicznych. Poddano go ocenie na podstawie liczby aptek, bibliotek, banków, urzędów pocztowych, urzędów, instytucji kultury, świetlic na 1000 mieszkańców (w znaczeniu organizacyjnym).
	Liczba udogodnień w przestrzeniach publicznych dostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami	Wskaźnik skupiający się na ocenie stopnia dostosowania przestrzeni publicznej do osób ze szczególnymi potrzebami. We wskaźniku wzięto pod uwagę stopień dostosowania do osób z niepełnosprawnością toalet publicznych, miejsc parkingowych oraz przejść dla pieszych.
	Udział terenów zielonych w powierzchni ogółem	Wskaźnik prezentujący dostęp do przestrzeni zielonych w poszczególnych obszarach. Wskaźnik został oceniony na podstawie danych przestrzennych obrazujących udział terenów zielonych. Źródło danych: Urząd Gminy Irządze
	Dostępność komunikacyjna	Wskaźnik pokazuje dostępność przystanków w poszczególnych obszarach. Wyrażony jest on jako procentowy udział przystanków w danym obszarze do ogółu przystanków w gminie. Źródło danych: Urząd Gminy Irządze i BDOT
Sfera techniczna	Liczba zabytków i pomników przyrody na km ²	Wskaźnik odnoszący się do liczby zabytków oraz pomników przyrody na danym obszarze. Zmienna wyrażona jako średnia liczba takich obiektów w przeliczeniu na km ² . Źródło danych: Urząd Gminy Irządze
	Liczba obiektów użyteczności publicznej wymagających termomodernizacji na km ²	Wskaźnik dotyczący dostosowania budynków użyteczności publicznej do wymagań związanych z termomodernizacją. Zmienna obliczona jako średnia liczba budynków wymagających termomodernizacji na km ² na danym obszarze. Źródło danych: Urząd Gminy Irządze
	Liczba obiektów użyteczności publicznej wymagających dostosowania do osób ze szczególnymi potrzebami na km ²	Wskaźnik odnoszący się do dostosowania budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami. Wskaźnik wyrażony jako wartość procentowa w ogóle budynków użyteczności publicznej na danym obszarze. Źródło danych: Urząd Gminy Irządze
	Udział budynków mieszkalnych zamieszkałych	Wskaźnik dotyczący poziomu wykorzystania budynków mieszkalnych. Zmienna pokazuje odsetek zamieszkałych budynków mieszkalnych w ogólnej liczbie tego typu budynków. Źródło danych: Urząd Gminy Irządze
	Liczba budynków ogółem na km ²	Wskaźnik dotyczący gęstości zabudowy. Dotyczy on średniej liczby budynków na km ² . Źródło danych: Urząd Gminy Irządze
	Penetracja budynkowa Internetem stacjonarnym o przepustowości co najmniej 30 mb/s	Wskaźnik dotyczący poziomu dostępu do szybkiej sieci internetowej. Zmienna pokazuje jaki procent budynków posiada możliwość wykorzystywania tego typu Internetu. Źródło danych: mapbook.uk.gov.pl

Wybrane do analizy zmienne pozwoliły na wskazanie tych obszarów gminy Irządze, w których koncentracja i natężenie negatywnych zjawisk są najwyższe, co wskazuje na występowanie stanu kryzysowego. Wykorzystane w analizie dane pozyskane zostały z Urzędu Gminy Irządze oraz innych

instytucji: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Irządzech, Powiatowy Urząd Pracy w Zawierciu i Komenda Powiatowa Policji w Zawierciu, a także danych ogólnodostępnych.

Zmienne zostały zaprezentowane w kolejnych rozdziałach oraz szczegółowo omówione i przedstawione w formie graficznej.

Wskaźniki społeczne

W analizie sfery społecznej wykorzystano wskaźniki, które w sposób syntetyczny pokazują stan oraz natężenie występowania problemów społecznych w poszczególnych podobszarach wyodrębnionych w gminie. Zgromadzone dane pozwalają na wyróżnienie następujących obszarów:

- sytuacja demograficzna,
- bezrobocie,
- bezpieczeństwo publiczne,
- pomoc społeczna,
- kapitał społeczny.

Pierwszą zmienną analizowaną w sferze społecznej jest przyrost naturalny w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców gminy. W przypadku całej gminy Irządze wskaźnik przyjmuje wartość równą -9, a różnica pomiędzy urodzeniami i zgonami w roku 2021 wynosiła 23 osoby. Tylko w jednym z wyodrębnionych obszarów porównawczych – sołectwie Bodziejowice, wskaźnik przyjmuje wartości dodatnie i wynosi 5,2. Najmniej korzystną sytuację odnotowano w Mikołajewicach, gdzie wartość wskaźnika jest najniższa i wynosi -32,6. Ponadto w przypadku 5 sołectw (Irządze, Zawada Pilicka, Sadowie, Bodziejowice i Wilków), wartość przyrostu naturalnego jest wyższa niż średnia dla całej gminy. Jednakże utrzymuje się ona na poziomie ujemnym co jest sytuacją niekorzystną z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru.

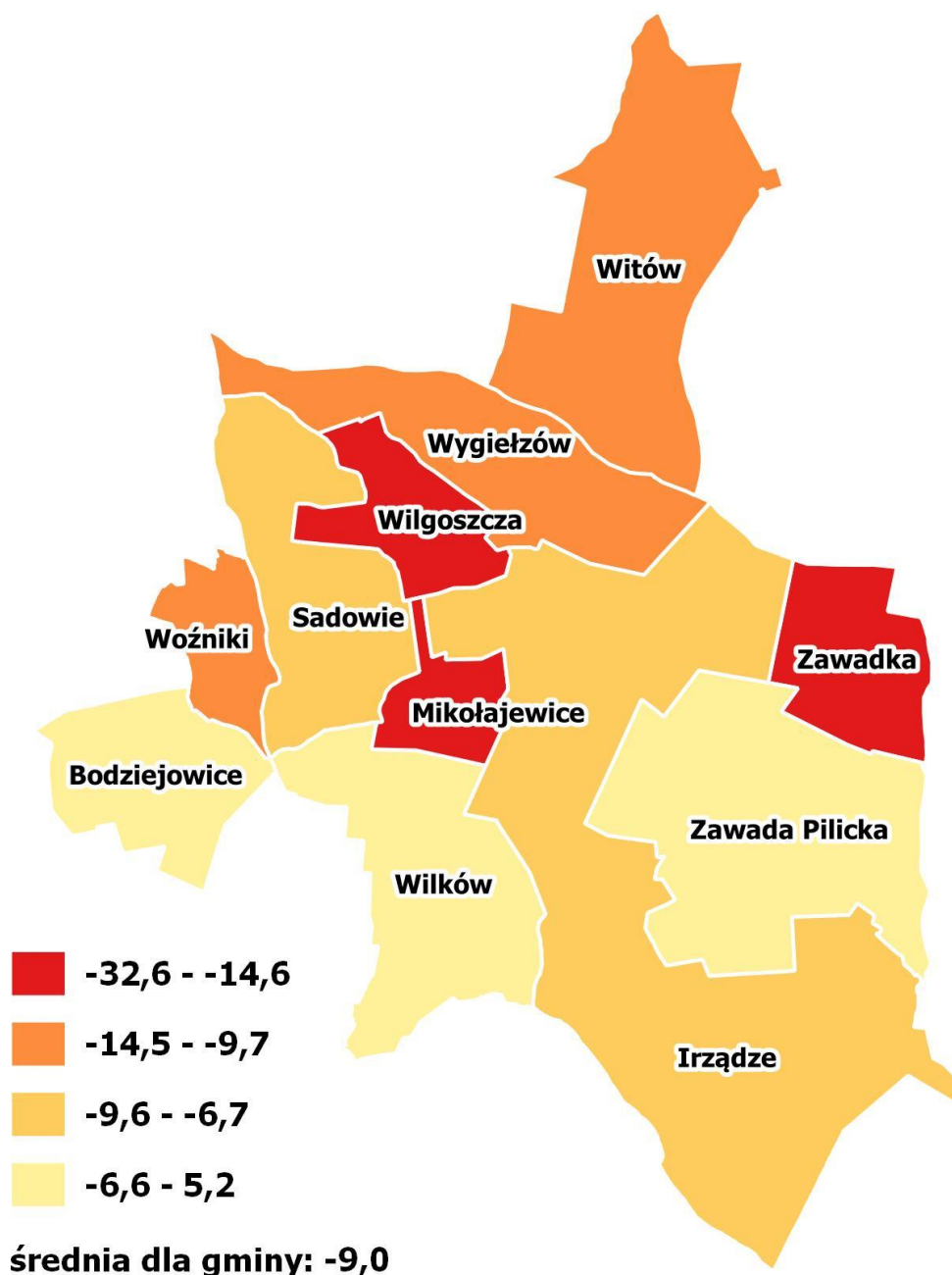
Tabela 3 Przyrost naturalny w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców gminy Irządze

LP.		Powierzchnia [ha]	Udział powierzchni	Ludność [os]
1	Irządze	-4	481	-8,3
2	Zawada Pilicka	-2	394	-5,1
3	Witów	-5	417	-12,0
4	Wygieźzów	-2	146	-13,7
5	Mikołajewice	-3	92	-32,6
6	Sadowie	-2	242	-8,3
7	Woźniki	-1	103	-9,7

LP.		Powierzchnia [ha]	Udział powierzchni	Ludność [os]
8	Bodziejowice	1	191	5,2
9	Zawadka	-3	116	-25,9
10	Wilków	0	242	0,0
11	Wilgoszcza	-2	130	-15,4
	Gmina	-23	2554	-9,0

Źródło danych: opracowanie na podstawie danych Urzędu Gminy Irządze

Grafika 1 Przyrost naturalny w gminie Irządze

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Irządze

Zjawisko bezrobocia, jest powodem wystąpienia niepożądanych sytuacji społecznych, w tym wykluczenia społecznego. Osoby bezrobotne należą do grupy interesariuszy rewitalizacji, a odpowiednio podjęte działania, mogą wpłynąć na zmniejszenie skali zjawiska bezrobocia oraz podnieść aktywność zawodową mieszkańców.

Analizie poddano trzy wskaźniki, które odnoszą się do bezrobocia rejestrowanego, w tym długotrwałego oraz do stosunku bezrobotnych do ludności w wieku produkcyjnym, co pozwoliło na określenie poziomu bezrobocia w wyodrębnionych obszarach.

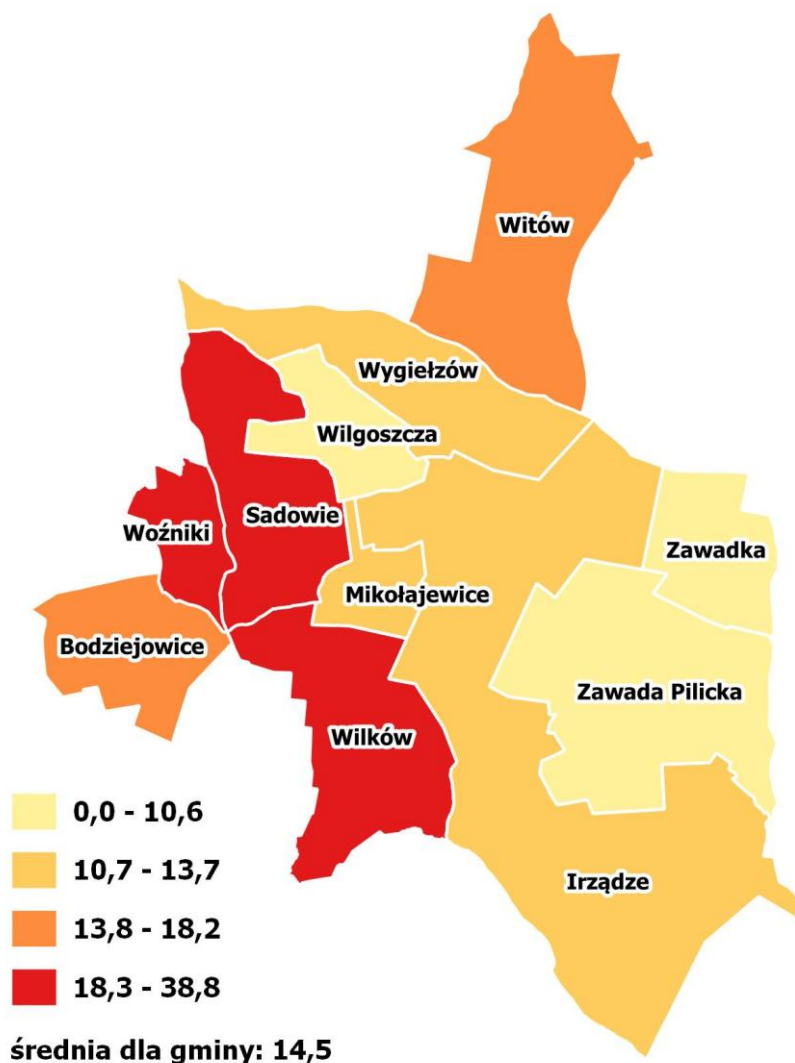
W ramach analizy przedstawiono wskaźnik liczby osób bezrobotnych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. W gminie Irządze wartość wskaźnika wynosi 14,5. Niekorzystna sytuacja dotyczy sołectwa Wilgoszcza, dla którego wskaźnik przyjmuje najwyższą wartość równą 30,8. Wartości wyższe od średniej dla gminy dotyczą jeszcze 3 sołectw: Sadowie (20,7), Wilków (20,7) oraz Bodziejowice (15,7). Spośród porównywanych obszarów wyróżnić należy sołectwo Zawadka, gdzie w 2021 r. nie zarejestrowała się żadna osoba bezrobotna. W siedmiu obszarach wartość wskaźnika jest niższa niż średnia gminna, co świadczy o nieco korzystniejszej sytuacji zawodowej ich mieszkańców.

Tabela 4 Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców

LP.		Liczba mieszkańców	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych ogółem	Liczba osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców
1	Irządze	481	6	12,5
2	Zawada Pilicka	394	4	10,2
3	Witów	417	6	14,4
4	Wygietzów	146	2	13,7
5	Mikołajewice	92	1	10,9
6	Sadowie	242	5	20,7
7	Woźniki	103	1	9,7
8	Bodziejowice	191	3	15,7
9	Zawadka	116	0	0,0
10	Wilków	242	5	20,7
11	Wilgoszcza	130	4	30,8
	Gmina	2554	37	14,5

Źródło danych: opracowanie na podstawie danych PUP w Zawierciu

Grafika 2 Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Zawierciu

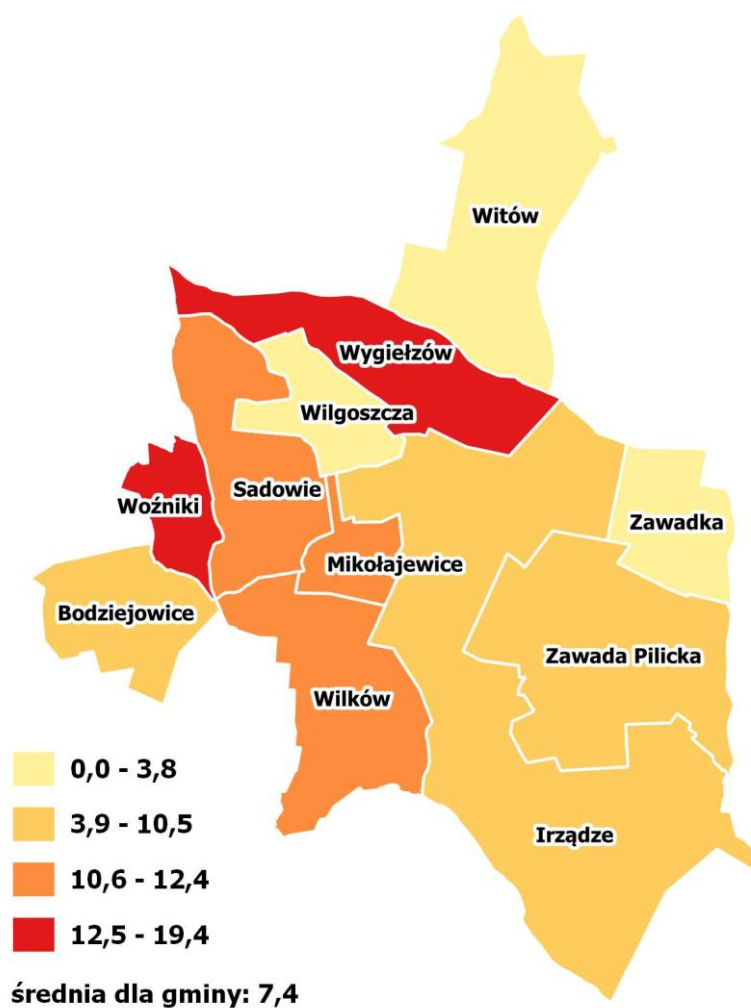
Analizując poziom bezrobocia w gminie, skupiono się na grupie osób długotrwale bezrobotnych. Są to osoby, które pozostają bez pracy powyżej dwunastu miesięcy. Osobom takim trudniej jest wrócić na rynek pracy, niż osobom, u których status bezrobotnego stanowił jedynie krótki epizod w życiu. Liczba osób długotrwale bezrobotnych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w gminie Irządze wynosi 7,4. podobnie jak poprzednio, w zestawieniu najgorzej przedstawia się wskaźnik dla sołectwa Wilgoszcza, gdzie wartość wynosi 15,4. Obszar ten jest jednym z sześciu zidentyfikowanych obszarów na którym skala bezrobocia długotrwałego jest wyższa w porównaniu do średniej dla gminy. Najmniej osób pozostających bez pracy ponad 12 miesięcy zamieszkuje w obszarach Witów i Mikołajewice. Ponadto w Woznikach i Zawadce nie odnotowano osób długotrwale bezrobotnych.

Tabela 5 Liczba długotrwale bezrobotnych na 1 000 mieszkańców

LP.		Liczba mieszkańców	Liczba długotrwale bezrobotnych ogółem	Liczba długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców
1	Irządze	481	3	6,2
2	Zawada Pilicka	394	2	5,1
3	Witów	417	1	2,4
4	Wygieźzów	146	2	13,7
5	Mikołajewice	92	1	10,9
6	Sadowie	242	3	12,4
7	Woźniki	103	0	0,0
8	Bodziejowice	191	2	10,5
9	Zawadka	116	0	0,0
10	Wilków	242	3	12,4
11	Wilgoszcza	130	2	15,4
	Gmina	2554	19	7,4

Źródło danych: opracowanie na podstawie danych PUP w Zawierciu

Grafika 3 Liczba długotrwale bezrobotnych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Zawierciu

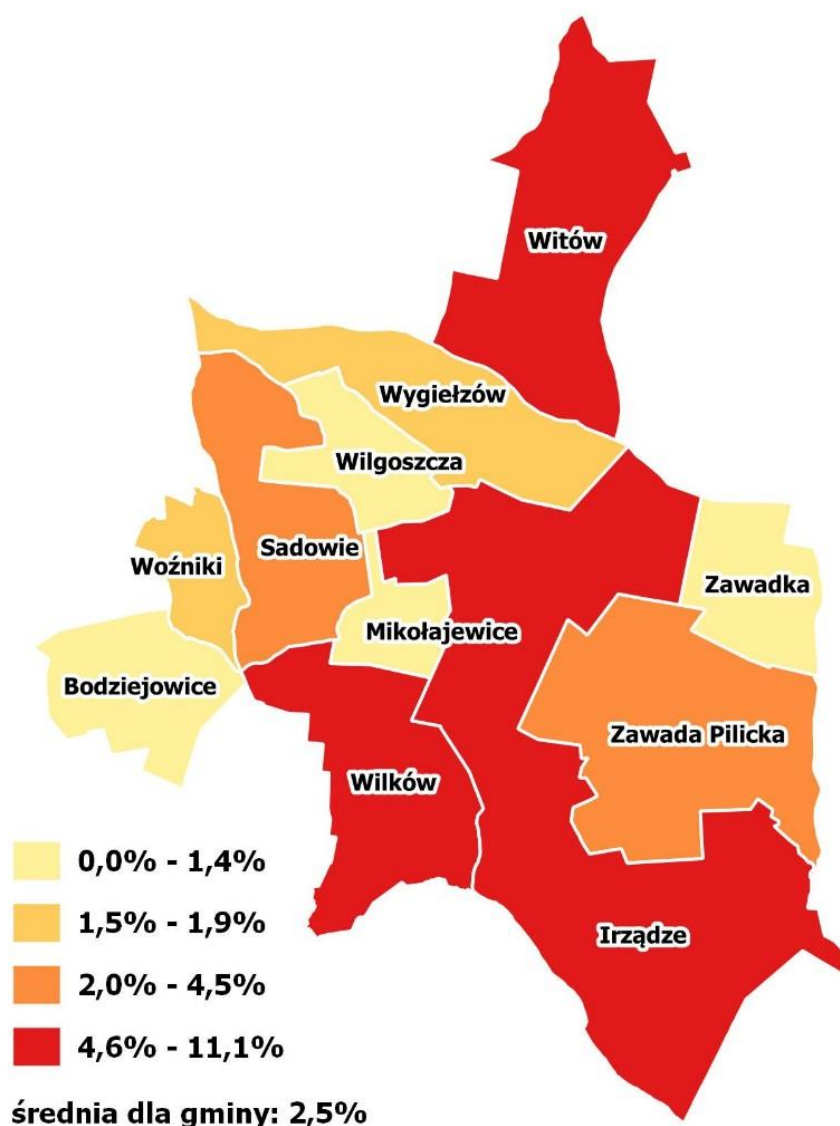
Kolejnym wskaźnikiem obrazującym skalę problemu bezrobocia w gminie jest udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Wartość wskaźnika w gminie Irządze wynosi 2,5%. Najmniej korzystna sytuacja i wysoki odsetek bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym odnotowano w sołectwach: Irządze (11,1%) oraz Witów (10,2%). W przypadku sześciu spośród wyróżnionych obszarów udział osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym jest wyższy niż na obszarze całej gminy Irządze.

Tabela 6 Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym

LP.		Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych ogółem	Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym
1	Irządze	54	6	11,1%
2	Zawada Pilicka	138	4	2,9%
3	Witów	59	6	10,2%
4	Wygieźzów	106	2	1,9%
5	Mikołajewice	73	1	1,4%
6	Sadowie	140	5	3,6%
7	Woźniki	271	1	0,4%
8	Bodziejowice	239	3	1,3%
9	Zawadka	256	0	0,0%
10	Wilków	93	5	5,4%
11	Wilgoszcza	69	4	5,8%
	Gmina	1498	37	2,5%

Źródło danych: opracowanie na podstawie danych PUP w Zawierciu

Grafika 4 Udział ludności bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Zawierciu

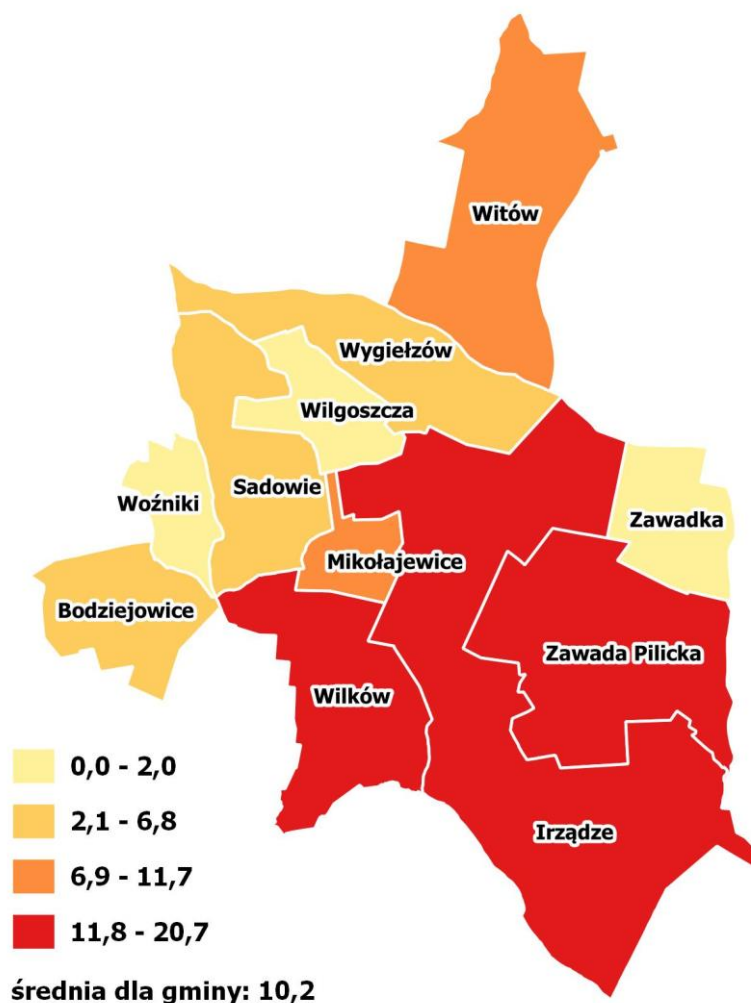
Bezpieczeństwo publiczne jest czynnikiem wpływającym na jakość życia i poziom zadowolenia z miejsca zamieszkania. Jedną ze zmiennych, którą wykorzystano do analizy poziomu bezpieczeństwa na terenie gminy jest liczba przestępstw w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Komendę Powiatową Policji w Zawierciu, na terenie gminy Irządze w 2021 r. odnotowano popełnianie 26 przestępstw. Natomiast wartość wskaźnika w przeliczeniu na 1000 mieszkańców dla gminy wynosiła 10,2. Wartości wyższe od średniej gminnej odnotowano w czterech obszarach: Wilków (20,7), Zawada Pilicka (17,8), Irządze (12,5) oraz Mikołajewice (10,9), zatem dotyczy to terenów położonych w południowo-centralnej części gminy. Wyróżnić należy 3 sołectwa na obszarze których w 2021 r. nie zostało popełnione żadne przestępstwo, są to Wóźniki, Zawadka oraz Wilgoszcza.

Tabela 7 Liczba przestępstw w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców gminy

LP.		Liczba mieszkańców	Ogólna liczba przestępstw	Liczba przestępstw na 1000 mieszkańców
1	Irządze	481	6	12,5
2	Zawada Pilicka	394	7	17,8
3	Witów	417	4	9,6
4	Wygieźzów	146	1	6,8
5	Mikołajewice	92	1	10,9
6	Sadowie	242	1	4,1
7	Woźniki	103	0	0,0
8	Bodziejowice	191	1	5,2
9	Zawadka	116	0	0,0
10	Wilków	242	5	20,7
11	Wilgoszcza	130	0	0,0
	Gmina	2 554	26	10,2

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych KPP w Zawierciu

Grafika 5 Liczba przestępstw na 1 000 mieszkańców

Źródło danych: opracowanie na podstawie danych KPP w Zawierciu

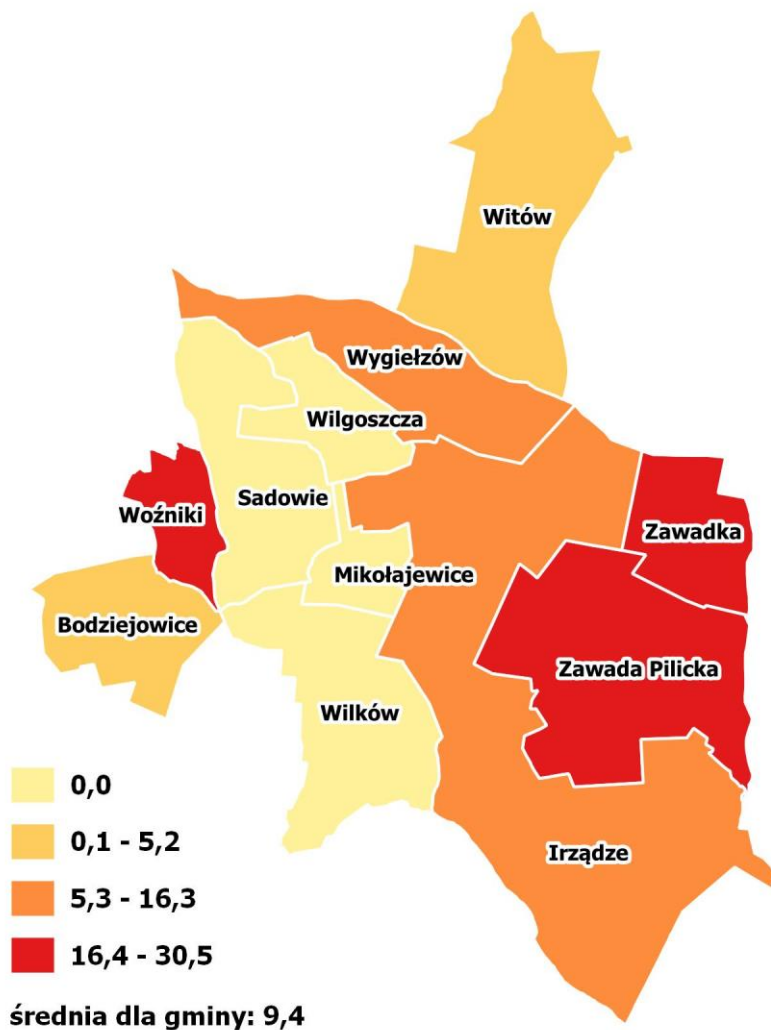
Kolejnym wskaźnikiem prezentującym poziom szeroko rozumianego bezpieczeństwa w gminie jest liczba zdarzeń drogowych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. W gminie Irządze wskaźnik przyjmuje wartość 9,4, a w przypadku 3 sołectw wartość wyższą od średniej dla gminy. Poziom wskaźnika najwyższy jest w obszarze Zawada Pilicka (30,5), na co bezpośredni wpływ ma przebiegająca tam droga krajowa nr 78 , przez co samo prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia jest większe. Zgodnie z danymi KPP w Zawierciu, w 2021 r., w czterech spośród wyróżnionych obszarów, nie miało miejsce żadne zdarzenie w ruchu drogowym (Mikołajewice, Sadowie, Wilków, Wilgoszcza).

Tabela 8 liczba zdarzeń drogowych na 1 000 mieszkańców

LP.		Liczba mieszkańców	Zdarzenia w ruchu drogowym	Liczba zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców
1	Irządze	481	3	6,2
2	Zawada Pilicka	394	12	30,5
3	Witów	417	1	2,4
4	Wygieźzów	146	1	6,8
5	Mikołajewice	92	0	0,0
6	Sadowie	242	0	0,0
7	Woźniki	103	3	29,1
8	Bodziejowice	191	1	5,2
9	Zawadka	116	3	25,9
10	Wilków	242	0	0,0
11	Wilgoszcza	130	0	0,0
	Gmina	2 554	24	9,4

Źródło danych: opracowanie na podstawie danych KPP w Zawierciu

Grafika 6 Liczba zdarzeń drogowych na 1 000 mieszkańców

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych KPP w Zawierciu

Na potrzeby delimitacji, analizie poddane zostały dane udostępnione przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Ośrodek świadczy usługi publiczne z zakresu pomocy społecznej, m.in. udzielanie zasiłków i świadczeń usług opiekuńczych potrzebującym mieszkańcom.

W ramach analizy możliwe będzie określenie skali występujących problemów społecznych oraz określenie odsetka osób znajdujących się w trudnej sytuacji społecznej. Mieszkańcy borykający się z problemami społecznymi są istotną grupą interesariuszy działań rewitalizacji, które odpowiednio przeprowadzone pozwolą zapobiec marginalizacji i ich wykluczeniu społecznemu.

W 2021 r. na terenie gminy ze świadczeń pomocy społecznej korzystało 76 osób, co stanowi blisko 3% ogółu populacji gminy. Liczba klientów pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w gminie wynosi 30, a w przypadku pięciu z jedenastu wyodrębnionych obszarów wartość wskaźnika jest wyższa od średniej dla gminy. W sołectwie Wygiełzów wskaźnik jest najwyższy i wynosi 54,8. Wśród

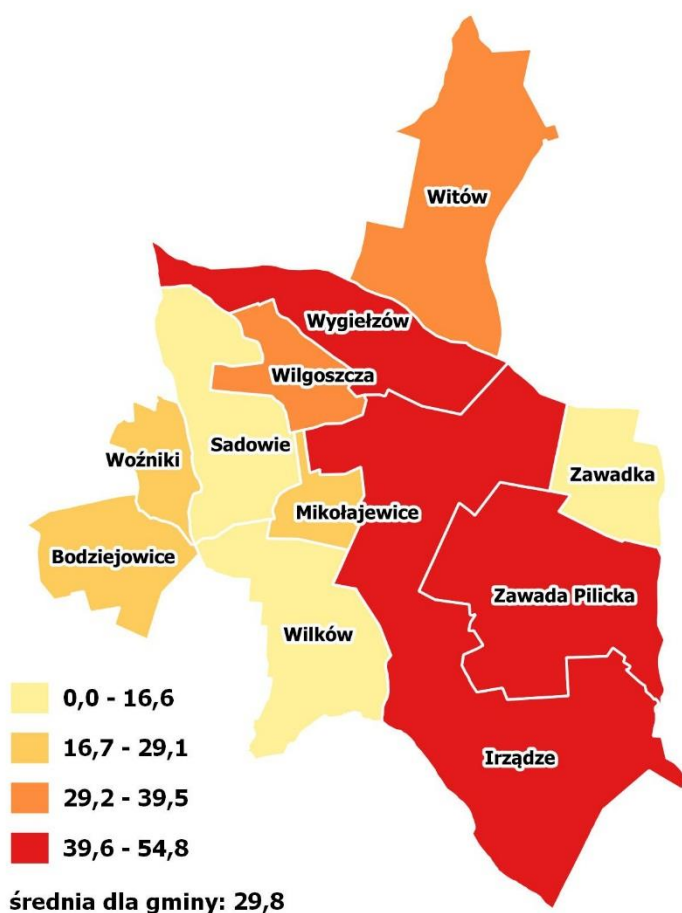
obszarów, których sytuacja jest najmniej korzystna pod tym względem wyróżnić należy również: Irządze (43,7), Zawadę Pilicką (40,6) oraz Wilgoszcza (38,5).

Tabela 9 Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze świadczeń na 1 000 mieszkańców

LP.		Liczba mieszkańców	Liczba klientów ośrodków pomocy społecznej korzystających ze świadczeń ogółem	Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze świadczeń na 1000 mieszkańców
1	Irządze	481	21	43,7
2	Zawada Pilicka	394	16	40,6
3	Witów	417	14	33,6
4	Wygiełzów	146	8	54,8
5	Mikołajewice	92	2	21,7
6	Sadowie	242	3	12,4
7	Woźniki	103	3	29,1
8	Bodziejowice	191	4	20,9
9	Zawadka	116	0	0,0
10	Wilków	242	0	0,0
11	Wilgoszcza	130	5	38,5
	Gmina	2 554	76	30

Źródło danych: opracowanie na podstawie danych GOPS w Irządzech

Grafika 7 Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze świadczeń na 1 000 mieszkańców

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Irządzech

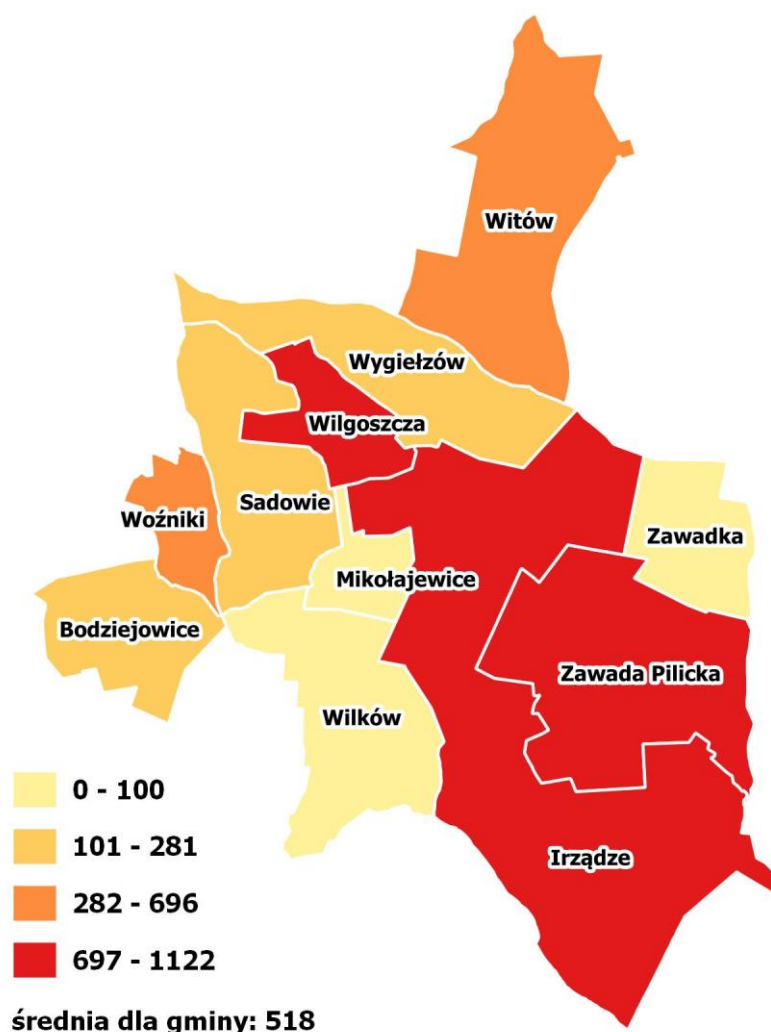
Drugim związanym z obszarem pomocy społecznej analizowanym wskaźnikiem jest liczba udzielonych świadczeń w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. W gminie Irządze w 2021 r. przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej udzielonych zostało łącznie 1 324 świadczeń, z czego najwięcej w obszarach: Zawada Pilicka (442), Irządze (371) oraz Witów (259). W przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w gminie udzielonych zostało 518 świadczeń. Wartości wskaźnika wyższe niż średnia dla gminy odnotowano w czterech obszarach Zawada Pilicka (1 122), Wilgoszcza (815), Irządze (771) oraz Witów (621), co wskazuje na to, że mieszkańcy tych obszarów częściej korzystają z usług Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Irządzach. Jednocześnie spośród mieszkańców obszarów Zawadka i Wilków w 2021 r. nikt nie skorzystał ze świadczeń Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Tabela 10 Liczba udzielonych świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców

LP.		Liczba mieszkańców	Liczba udzielonych świadczeń ogółem	Liczba udzielonych świadczeń na 1000 mieszkańców
1	Irządze	481	371	771
2	Zawada Pilicka	394	442	1 122
3	Witów	417	259	621
4	Wygietzów	146	41	281
5	Mikołajewice	92	7	76
6	Sadowie	242	30	124
7	Woźniki	103	35	340
8	Bodziejowice	191	33	173
9	Zawadka	116	0	0
10	Wilków	242	0	0
11	Wilgoszcza	130	106	815
	Gmina	2 554	1 324	518

Źródło danych: opracowanie na podstawie danych GOPS w Irządzach

Grafika 8 Liczba udzielonych świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Irządzech

Kolejną zmienną badaną w zakresie pomocy społecznej odnosi się do osób, które z powodu niepełnosprawności korzystają z udzielanego przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Irządzech wsparcia. Osoby te stanowią grupę zagrożoną wykluczeniem społecznym z uwagi na swoje szczególne potrzeby, istotne zatem jest prowadzenie działań integrujących, dostosowania przestrzeni publicznych i likwidacja barier architektonicznych w gminie.

W gminie Irządze, w 2021 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej przyznał świadczenia ze względu na niepełnosprawność 112 osobom. Badany wskaźnik odnosi się do liczby osób pobierających świadczenia z tego tytułu w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców, a jego wartość dla gminy wynosi 43,9. Najwyższą wartość wskaźnika dotyczy obszaru Wygieźłów – 95,9 osób pobierających świadczenia w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. Oprócz sołectwa Wygieźłów, wysoką wartość wskaźnika uzyskano również w sołectwach: Zawada Pilicka (66,0), Mikołajewice (65,2) oraz Wilgoszcza (61,5).

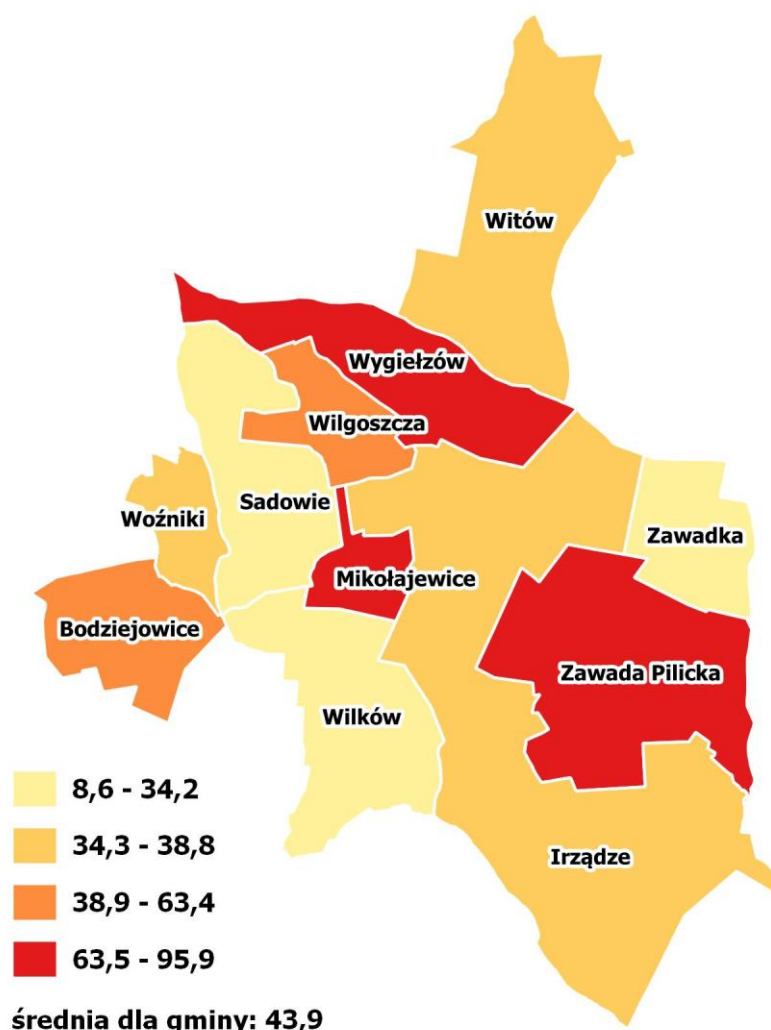
Należy mieć na uwadze, że wskaźnik odnosi się do liczby ludności co w dużej mierze warunkuje jego wartość. Jednakże patrząc na liczby bezwzględne, dotyczące liczby osób pobierających świadczenia z tytułu niepełnosprawności, sytuacja najgorzej przedstawia się w Zawadzie Pilickiej, Irządzach i Witowie.

Tabela 11 Liczba osób pobierających świadczenia ze względu na niepełnosprawność na 1 000 mieszkańców

LP.		Liczba mieszkańców	Liczba osób pobierających świadczenia ze względu na niepełnosprawność	Liczba osób pobierających świadczenia ze względu na niepełnosprawność na 1000 mieszkańców`
1	Irządze	481	17	35,3
2	Zawada Pilicka	394	26	66,0
3	Witów	417	16	38,4
4	Wygieźzów	146	14	95,9
5	Mikołajewice	92	6	65,2
6	Sadowie	242	8	33,1
7	Woźniki	103	4	38,8
8	Bodziejowice	191	8	41,9
9	Zawadka	116	1	8,6
10	Wilków	242	4	16,5
11	Wilgoszcza	130	8	61,5
	Gmina	2 554	112	43,9

Źródło danych: opracowanie na podstawie danych GOPS w Irządzach

Grafika 9 Liczba osób pobierających świadczenia ze względu na niepełnosprawność na 1 000 mieszkańców

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Irządzech

Kolejną analizowaną zmienną odnosi się do poziomu kapitału społecznego. Oceniając poziom kapitału społecznego w gminie Irządze, wzięto pod uwagę aktywność obywatelską (aktywność w życiu publicznym), która mierzona jest liczbą organizacji pozarządowych na 1 000 mieszkańców oraz frekwencją w wyborach samorządowych w 2018 r.

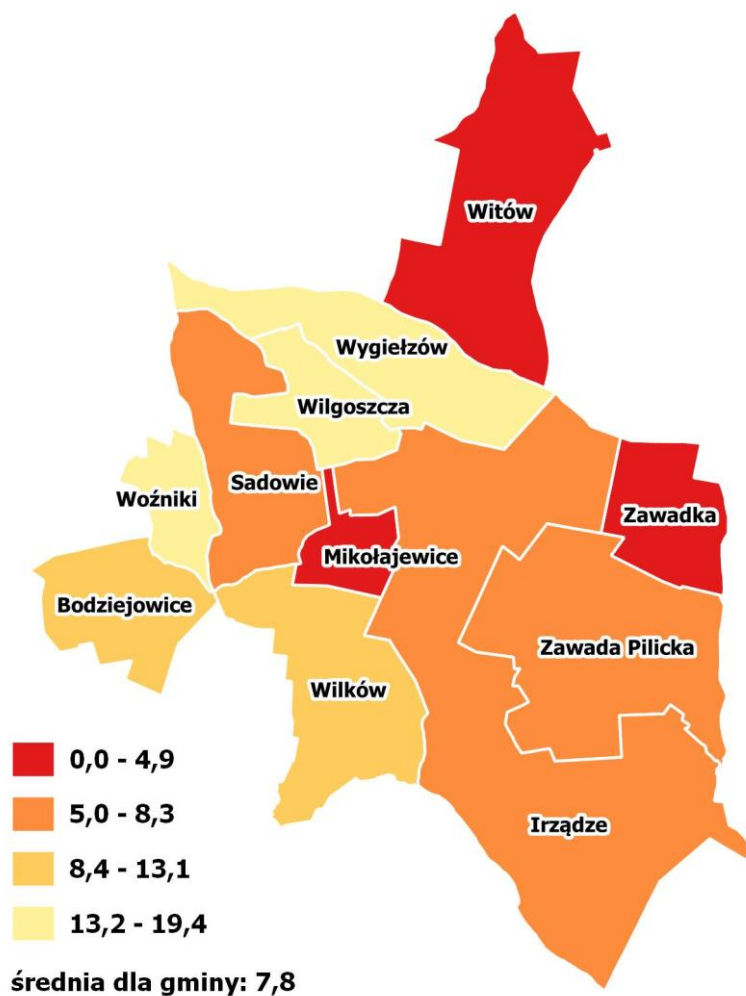
Na terenie gminy zarejestrowanych jest 20 organizacji pozarządowych, co w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców daje wartość 7,8. W obszarach Mikołajewice oraz Zawadka nie funkcjonuje ani jedna organizacja. Poza tymi dwoma, wskaźnik przyjmuje wartość niższą niż średnia gminna jeszcze w trzech obszarach (Irządze, Zawada Pilicka i Witów), w których są one stosunkowo równomiernie rozmieszczone – 2-3 organizacje na obszarze każdego z sołectw.

Tabela 12 Liczba organizacji pozarządowych na 1 000 mieszkańców

LP.		Liczba mieszkańców	Liczba organizacji pozarządowych	Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców
1	Irządze	481	3	6,2
2	Zawada Pilicka	394	2	5,1
3	Witów	417	2	4,8
4	Wygieźzów	146	2	13,7
5	Mikołajewice	92	0	0,0
6	Sadowie	242	2	8,3
7	Woźniki	103	2	19,4
8	Bodziejowice	191	2	10,5
9	Zawadka	116	0	0,0
10	Wilków	242	3	12,4
11	Wilgoszcza	130	2	15,4
	Gmina	2 554	20	7,8

Źródło danych: opracowanie na podstawie danych Urzędu Gminy Irządze

Grafika 10 Liczba organizacji pozarządowych na 1 000 mieszkańców

Źródło danych: opracowanie na podstawie danych Urzędu Gminy Irządze

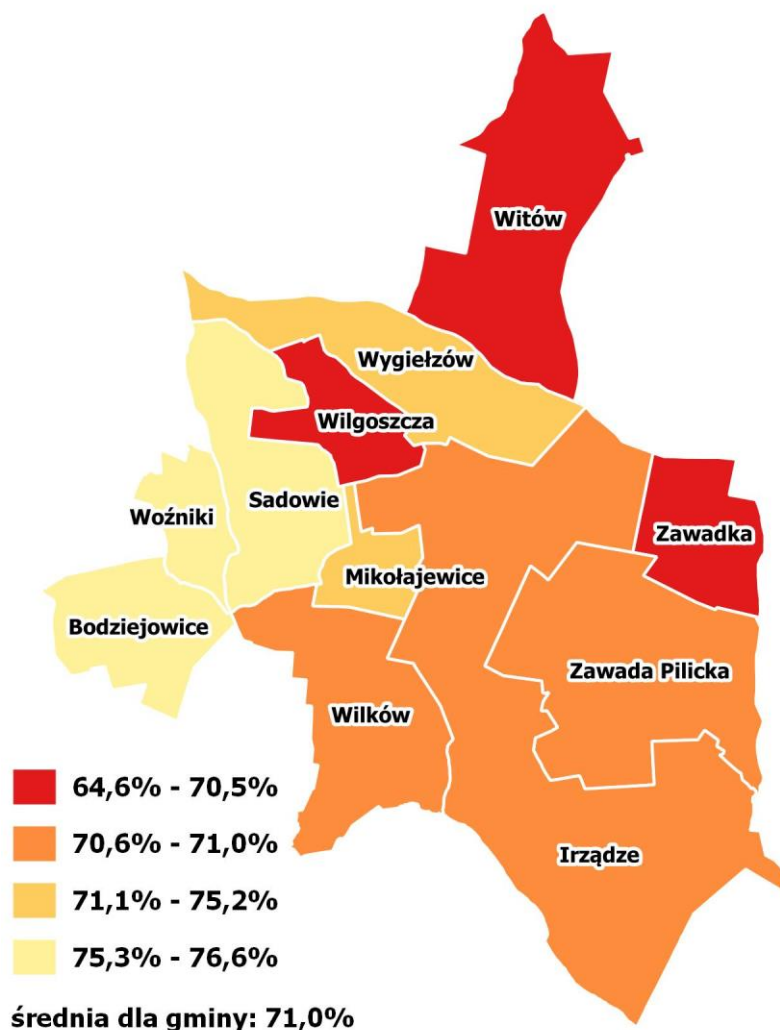
Wskaźnikiem kapitału społecznego oraz aktywności mieszkańców może być również frekwencja w wyborach do jednostek samorządów terytorialnych. W tym wypadku średnia dla całej gminy wynosi ponad 70%. Negatywnie na jej tle wypadają sołectwa Irządze, Zawada Pilicka, Witów, Zawadka, Wilków i Wilgoszcza, w których frekwencja w wyborach samorządowych wyniosła mniej niż średnia gminna. Zdecydowanie najwyższa frekwencja miała miejsce w podobszarach: Sadowie (76,56%), Bodziejowice (76,51%) i Woźniki (75,86%).

Tabela 13 Frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych w 2018 r.

LP.		Liczba uprawnionych do głosowania w wyborach do jednostek samorządu terytorialnego (w ostatnich wyborach)	Liczba oddanych głosów w wyborach do jednostek samorządu terytorialnego (w ostatnich wyborach)	Frekwencja wyborcza (2018)
1	Irządze	420	298	70,95%
2	Zawada Pilicka	326	230	70,55%
3	Witów	376	243	64,63%
4	Wygieźzów	133	99	74,44%
5	Mikołajewice	76	54	71,05%
6	Sadowie	209	160	76,56%
7	Woźniki	87	66	75,86%
8	Bodziejowice	166	127	76,51%
9	Zawadka	106	74	69,81%
10	Wilków	208	147	70,67%
11	Wilgoszcza	115	81	70,43%
	Gmina	2 222	1 579	71,06%

Źródło danych: opracowanie na podstawie danych Urzędu Gminy Irządze

Grafika 11 Frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych w 2018 r.

Źródło danych: opracowanie na podstawie danych Urzędu Gminy Irządze

Wskaźniki gospodarcze

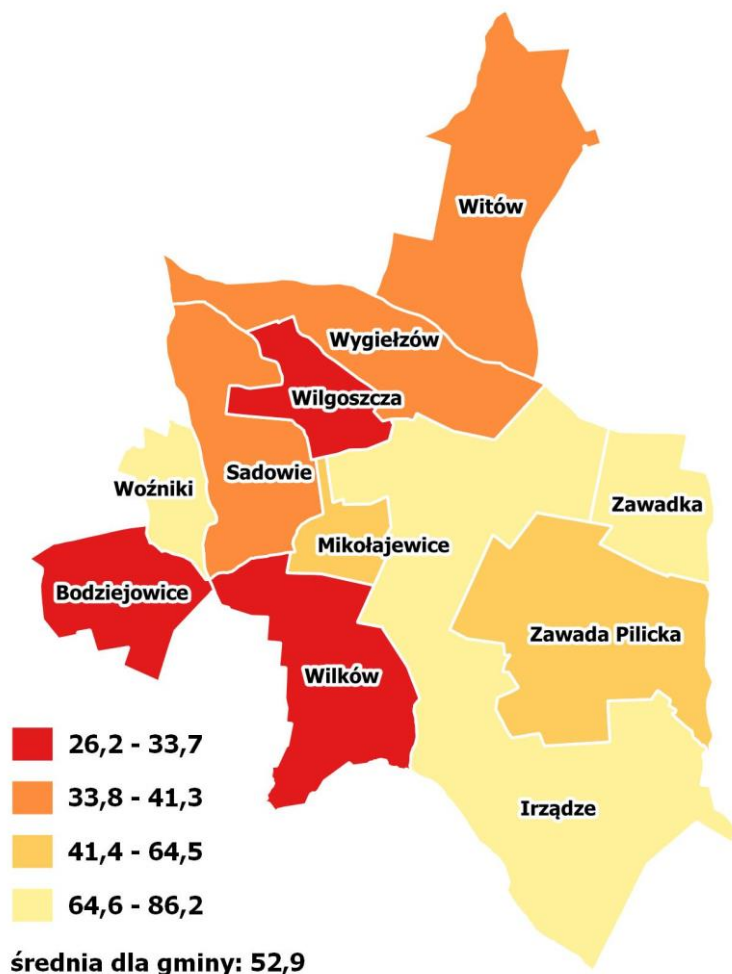
W sferze gospodarczej pierwsza przyjęta zmienna odnosi się do liczby podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie wyróżnionych jednostek porównawczych. Na terenie gminy Irządze w 2021 r. funkcjonowało 135 podmiotów gospodarczych, co w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców daje wartość 52,9. Najwyższa liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców dotyczy obszarów: Zawadka (86,2 podmioty na 1 000 mieszkańców) oraz Irządze (83,2 podmioty na 1 000 mieszkańców), co może wynikać z faktu że sołectwo Irządze stanowi siedzibę gminy i jest jej centrum, gdzie skupiają się działalności usługowe. Wartość wskaźnika niższą niż wartość dla całej gminy odnotowano w sześciu obszarach: Bodziejowice, Wilgoszcza, Wilków, Wygiełzów, Witów, Sadowie.

Tabela 14 Liczba podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców

LP.		Liczba mieszkańców	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców
1	Irządze	481	40	83,2
2	Zawada Pilicka	394	24	60,9
3	Witów	417	17	40,8
4	Wygiełzów	146	5	34,2
5	Mikołajewice	92	5	54,3
6	Sadowie	242	10	41,3
7	Woźniki	103	7	68,0
8	Bodziejowice	191	5	26,2
9	Zawadka	116	10	86,2
10	Wilków	242	8	33,1
11	Wilgoszcza	130	4	30,8
	Gmina	2 554	135	52,9

Źródło danych: opracowanie na podstawie danych Urzędu Gminy Irządze

Grafika 12 Liczba podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Irządze

Drugą zmienną mierzącą poziom aktywności gospodarczej w gminie jest udział nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w ogólnej ich liczbie. W gminie Irządze w 2021 r. zarejestrowało się 11 podmiotów, co stanowi 8,1% wszystkich podmiotów. W czterech z wyróżnionych jednostek porównawczych nie podjął działalności żaden podmiot. Obszarami w których wartość wskaźnika jest niższa niż dla gminy są: Zawada Pilicka (4,2%) i Witów (5,9%). W 2021 r. najwięcej podmiotów zarejestrowało się w sołectwie Irządze (4 podmioty), co wynika z zlokalizowanej tam siedziby gminy, a także jej centrum skupiające największą liczbę usług.

Tabela 15 Udział nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w ogólnej liczbie

LP.		Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	Udział nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w ogólnej liczbie
1	Irządze	40	4	10,0%
2	Zawada Pilicka	24	1	4,2%
3	Witów	17	1	5,9%
4	Wygietłów	5	0	0,0%
5	Mikołajewice	5	0	0,0%
6	Sadowie	10	2	20,0%
7	Woźniki	7	0	0,0%
8	Bodziejowice	5	1	20,0%
9	Zawadka	10	1	10,0%
10	Wilków	8	1	12,5%
11	Wilgoszcza	4	0	0,0%
	Gmina	135	11	8,1%

Źródło danych: opracowanie na podstawie danych Urzędu Gminy Irządze

Wskaźniki środowiskowe

Sfera środowiskowa dotyczy kwestii związanych ze stanem i jakością środowiska naturalnego. W podrozdziale analizie poddano zmienne dotyczące nieruchomości zawierających azbest, budynków mieszkalnych znajdujących się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym oraz poziom zanieczyszczenia powietrza w gminie.

Zagrożeniem dla jakości środowiska i dla zdrowia mieszkańców jest azbest. Włókna azbestu są uwalniane poprzez jego nieodpowiednie zabezpieczenie, w konsekwencji czego zanieczyszczają

powietrze, a także zagrażają zdrowiu mieszkańców. W gminie Irządze, w 2016 r., w drodze Uchwały³ Rada Gminy przyjęła *Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Irządze wraz ze szczegółową inwentaryzacją*. Dokument swoim zakresem obejmuje działania służące usunięciu i unieszkodliwieniu wyrobów zawierających azbest z nieruchomości na terenie gminy.

Zmienną analizowaną w tym zakresie jest masa wyrobów azbestowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyrażona w kilogramach. W gminie Irządze masa azbestu na nieruchomościach, na których zidentyfikowano wyroby azbestowe wynosi 722 kg, co w przeliczeniu na 1 mieszkańca daje wartość 0,28. W obszarze Irządze zidentyfikowano największą masę wyrobów azbestowych na nieruchomościach - 136 kg, co wynika z wyodrębnionych tam centrum i siedziby gminy i związanej z tymi gęstości zabudowy większej niż w innych sołectwach. W przypadku obszarów Irządze i Mikołajewice wartość wskaźnika jest taka sama jak dla gminy Irządze (0,28). Natomiast wartość wyższa niż dla gminy dotyczy pięciu obszarów (Witów, Wygietzów, Bodziejowice, Zawadka i Wilgoszcza).

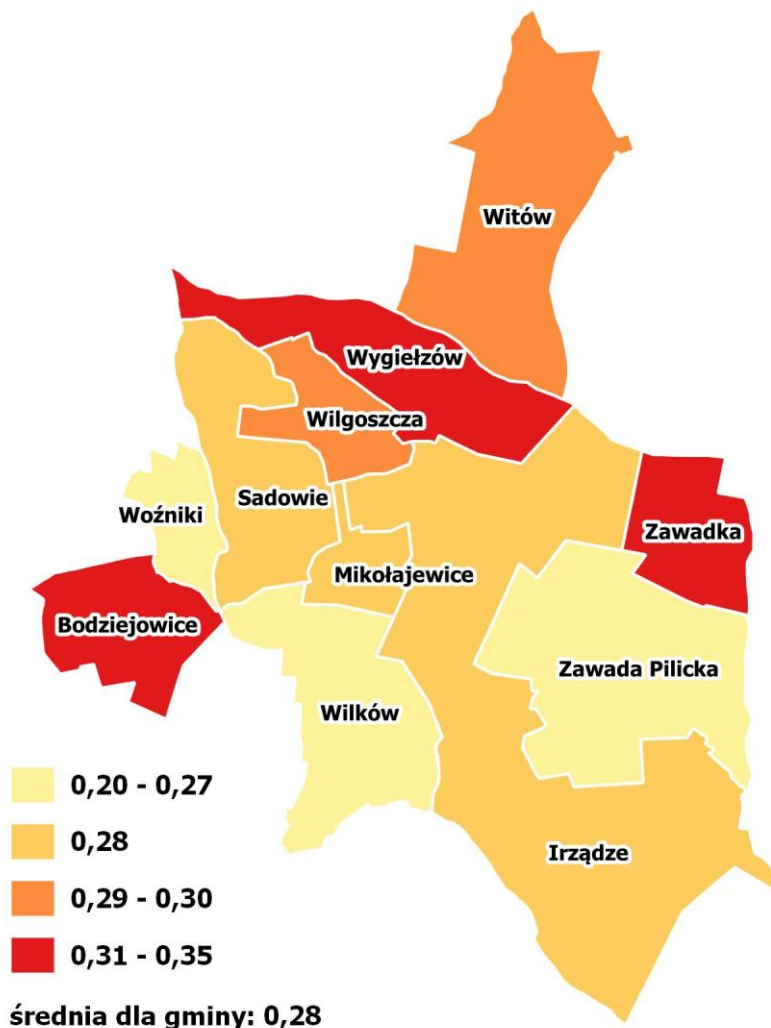
Tabela 16 Masa wyrobów azbestowych na 1 mieszkańca [kg]

LP.		Liczba mieszkańców	Masa azbestu na nieruchomościach, na których zidentyfikowano wyroby azbestowe [kg]	Masa wyrobów azbestowych na 1 mieszkańca [kg]
1	Irządze	481	136	0,28
2	Zawada Pilicka	394	102	0,26
3	Witów	417	125	0,30
4	Wygietzów	146	48	0,33
5	Mikołajewice	92	26	0,28
6	Sadowie	242	66	0,27
7	Woźniki	103	21	0,20
8	Bodziejowice	191	59	0,31
9	Zawadka	116	41	0,35
10	Wilków	242	60	0,25
11	Wilgoszcza	130	38	0,29
	Gmina	2 554	722	0,28

Źródło danych: opracowanie na podstawie danych Urzędu Gminy Irządze

³ Uchwała Rady Gminy Irządze nr 109/XII/2016 z dnia 7 czerwca 2016 r.

Grafika 13 Masa wyrobów azbestowych na 1 mieszkańca [kg]

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Irządze

Drugą zmienną odnoszącą się do szkodliwych wyrobów azbestowych jest ich masa w przeliczeniu na kilometr kwadratowy. W gminie Irządze masa azbestu na nieruchomościach w przeliczeniu na km² wynosi 10,2 kg. W obszarze Mikołajewice wartość wskaźnika jest najwyższa i wynosi 16 kg, natomiast wartość wyższa niż dla gminy dotyczy ośmiu z jedenastu wyróżnionych jednostek porównawczych, gdzie widoczne większe potrzeby związane z koniecznością unieszkodliwiania wyrobów azbestowych

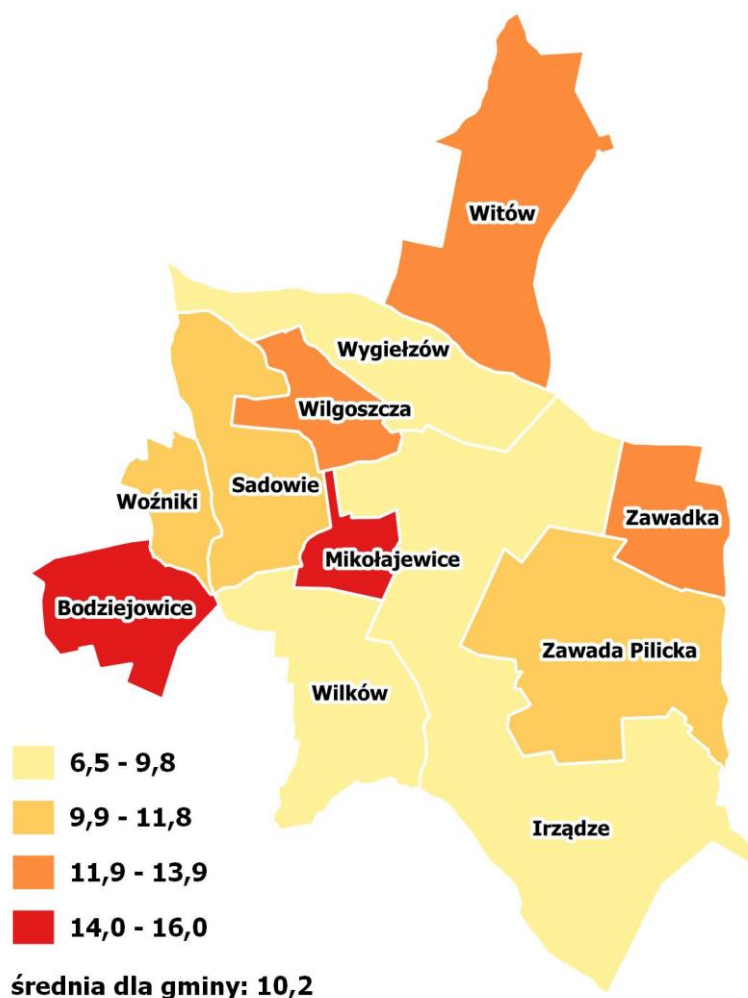
Tabela 17 Masa wyrobów azbestowych na km² [kg]

LP.		Powierzchnia [km ²]	Masa azbestu na nieruchomościach, na których zidentyfikowano wyroby azbestowe [kg]	Masa wyrobów azbestowych na km ² [kg]
1	Irządze	21,02	136	6,5
2	Zawada Pilicka	9,53	102	10,7
3	Witów	9,02	125	13,9

LP.		Powierzchnia [km ²]	Masa azbestu na nieruchomościach, na których zidentyfikowano wyroby azbestowe [kg]	Masa wyrobów azbestowych na km ² [kg]
4	Wygietzów	5,72	48	8,4
5	Mikołajewice	1,63	26	16,0
6	Sadowie	5,57	66	11,8
7	Woźniki	2,01	21	10,4
8	Bodziejowice	3,96	59	14,9
9	Zawadka		41	12,4
10	Wilków	6,49	60	9,2
11	Wilgoszcza	2,73	38	13,9
	Gmina	71	722	10,2

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Irządze

Grafika 14 Masa wyrobów azbestowych na km² [kg]

Źródło danych: opracowanie na podstawie danych Urzędu Gminy Irządze

Jednym ze znaczących czynników wpływających na komfort życia, ale też przyczyniających się do pogorszenia jakości środowiska w gminie jest poziom hałasu drogowego i kolejowego. W analizie jego wpływu na jakość życia mieszkańców wyodrębnionych obszarów wzięto pod uwagę liczbę budynków mieszkalnych położonych w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym w stosunku do ogólnej liczby budynków mieszkalnych.

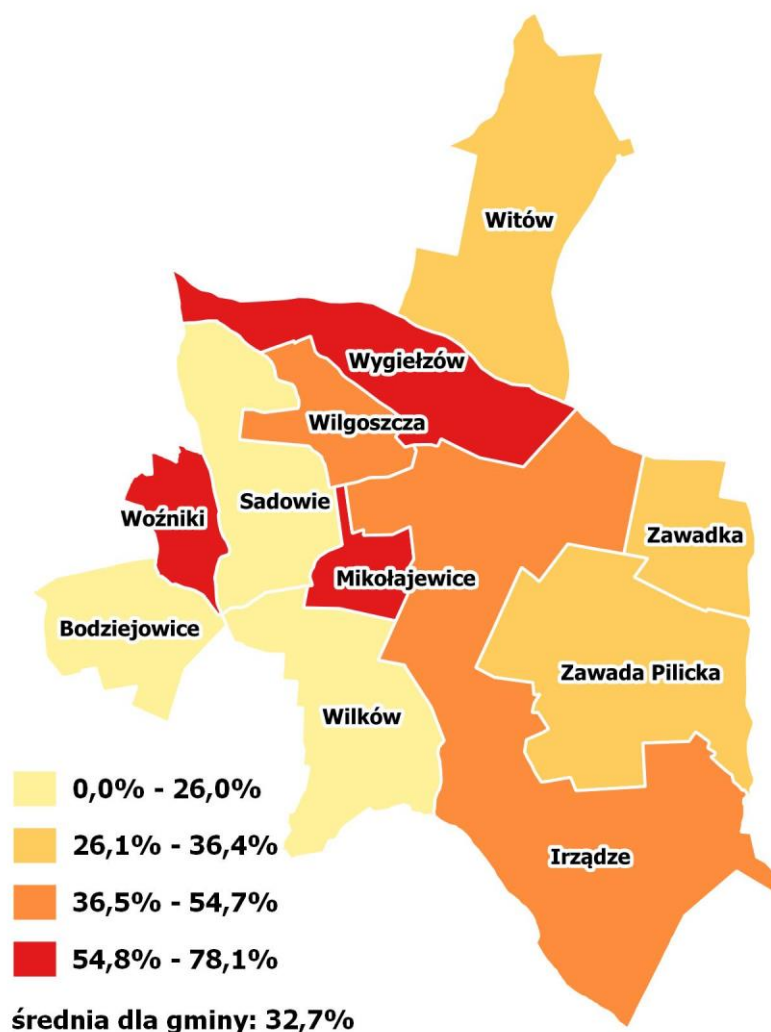
W gminie Irządze w strefie tej znajduje się 830 budynków mieszkalnych, co stanowi 65,5% wszystkich budynków tej kategorii. W zaledwie jednym obszarze wartość wskaźnika jest wyższa niż dla gminy - 78,1% i dotyczy obszaru Woźniki. Sołectwo to jest jednym z najmniejszych w gminie, a dodatkowo przebiega przez nie droga wojewódzka nr 794, w bliskiej odległości której zlokalizowana jest większa część zabudowy. Takie ukształtowanie sołectwa oraz charakter zabudowy może być powodem wysokiej wartości wskaźnika. W obszarze 8 Bodziejowice, żaden z 75 budynków mieszkalnych nie znajduje się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym.

Tabela 18 Udział budynków mieszkalnych znajdujących się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym

LP.		Liczba budynków mieszkalnych	Budynki mieszkalne w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym	Udział budynków mieszkalnych znajdujących się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym
1	Irządze	239	99	41,4%
2	Zawada Pilicka	296	79	26,7%
3	Witów	187	55	29,4%
4	Wygieźzów	79	46	58,2%
5	Mikołajewice	36	22	61,1%
6	Sadowie	87	22	25,3%
7	Woźniki	32	25	78,1%
8	Bodziejowice	75	0	0,0%
9	Zawadka	55	20	36,4%
10	Wilków	135	23	17,0%
11	Wilgoszcza	47	24	51,1%
	Gmina	1 268	830	65,5%

Źródło danych: opracowanie na podstawie BDOT (Baza danych obiektów topograficznych)

Grafika 15 Udział budynków mieszkalnych znajdujących się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie BDOT (Baza danych obiektów topograficznych)

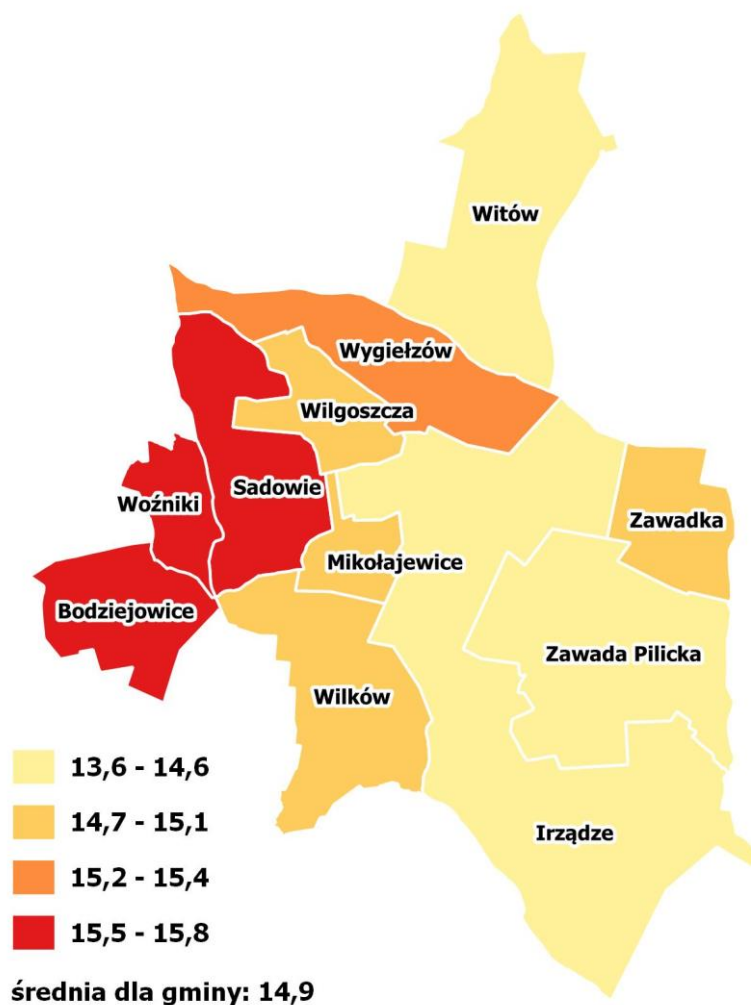
Natężenie ruchu komunikacyjnego oprócz negatywnych czynników akustycznych i ich wpływu na komfort życia, wpływa niekorzystnie na jakość powietrza w gminie. Powodem jego zanieczyszczeń jest również emisja szkodliwych substancji, których źródłem są głównie lokalne kotłownie i źródła ogrzewania w indywidualnych gospodarstwach domowych. Wyzwaniem dla gminy w tym aspekcie jest podjęcie kroków mających na celu rozwój sieci ciepłowniczych, a także wdrażanie innowacyjnych rozwiązań, mających na celu ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko, ale również na komfort życia i stan zdrowia mieszkańców. W poniższej tabeli przedstawiono średnie roczne stężenia szkodliwych pyłów zawieszonych PM2.5 na terenie każdego z sołectw. Średnia dla gminy Irządze wynosi 14,9, natomiast w średnia dla siedmiu sołectw (Wygieźłów, Mikołajewice, Sadowie, Woźniki, Bodziejowice, Zawadka, Wilgoszcza) jest wyższa od średniej gminnej.

Tabela 19 Średnie roczne stężenie PM2.5

LP.		Średnie roczne stężenie PM2.5
1	Irządze	13,6
2	Zawada Pilicka	14,4
3	Witów	13,9
4	Wygieźzów	15,2
5	Mikołajewice	15,1
6	Sadowie	15,6
7	Woźniki	15,8
8	Bodziejowice	15,5
9	Zawadka	15,1
10	Wilków	14,7
11	Wilgoszcza	15,1
	Gmina	14,9

Źródło danych: opracowanie na podstawie <https://powietrze.gios.gov.pl/>

Grafika 16 Średnie roczne stężenie PM2.5

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie <https://powietrze.gios.gov.pl/>

Wskaźniki przestrzenno-funkcjonalne

W diagnozie sfery przestrzenno - funkcjonalnej analizowano wskaźniki, dotyczące dostępności do usług społecznych oraz terenów zielonych, dostosowanie przestrzeni publicznych do osób z niepełnosprawnościami oraz dostępność komunikacyjną w poszczególnych obszarach.

Dostępność usług publicznych istotnie wpływa na komfort życia mieszkańców. Gmina Irządze, z uwagi na swój wiejski charakter nie pełni ważnych funkcji o znaczeniu ponadlokalnym, jednak pozwala na zaspokojenie podstawowych potrzeb mieszkańców. Do najważniejszych instytucji o charakterze administracyjnym i kulturowym na terenie gminy należą: Urząd Gminy Irządze oraz Gminna Biblioteka Publiczna w Irządzach. Urząd i biblioteka, które zlokalizowane są w Irządzach, będących siedzibą gminy, mają istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego.

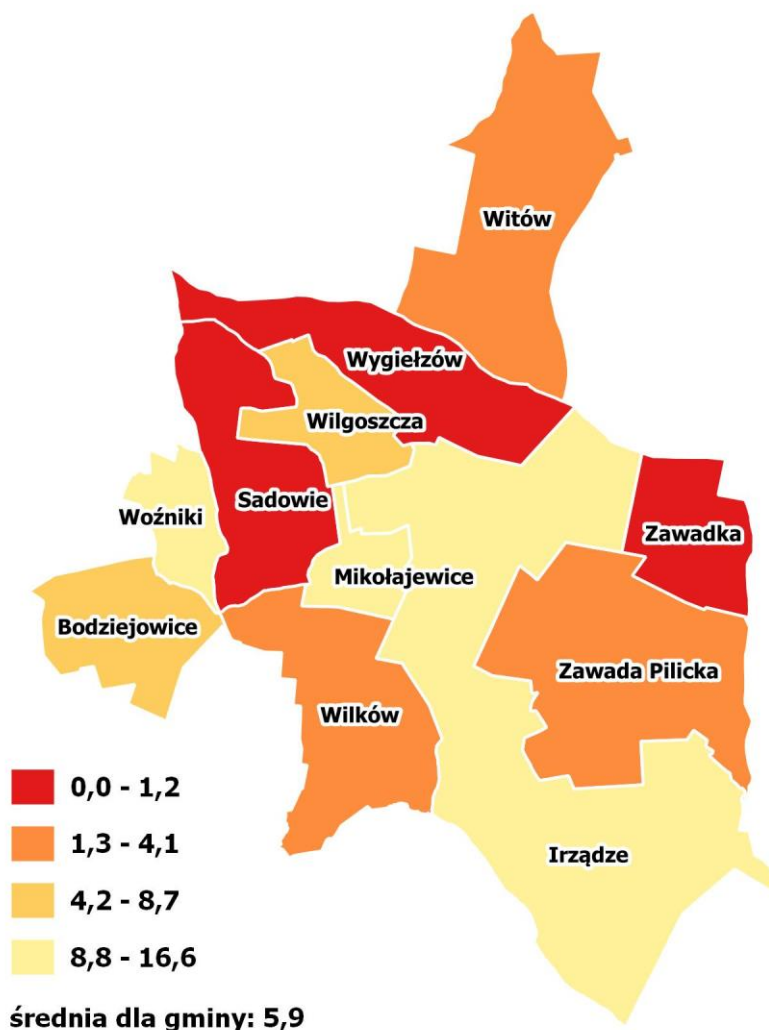
W ramach analizy wzięto pod uwagę instytucje kultury, biblioteki i świetlice, a także, te świadczące usługi administracyjne (banki, poczta, urząd) i zdrowotne (apteki). Wskaźnik dostępności do usług społecznych dla gminy Irządze przyjmuje wartość 5,9. Wartość najwyższą odnotowano w obszarze Irządze (16,6), w której z uwagi charakter siedziby gminy skupiają się instytucje i placówki świadczące szereg usług. Na terenie trzech z obszarów (Wygiełzów, Sadowie i Zawadka) nie działa żadna z instytucji oferujących wskazane usługi. Wskaźnik przyjmują wartości najniższe w sołectwach Witów (2,4) i Zawada Pilicka (2,5).

Tabela 20 Dostępność do usług społecznych

LP.		Liczba instytucji kultury, bibliotek i świetlic	Apteki, banki, poczta, urząd	Liczba mieszkańców	Dostępność do usług społecznych (apteki, biblioteki, banki, poczta, urząd, instytucje kultury, świetlice)
1	Irządze	2	6	481	16,6
2	Zawada Pilicka	1	0	394	2,5
3	Witów	1	0	417	2,4
4	Wygiełzów	0	0	146	0,0
5	Mikołajewice	1	0	92	10,9
6	Sadowie	0	0	242	0,0
7	Woźniki	1	0	103	9,7
8	Bodziejowice	1	0	191	5,2
9	Zawadka	0	0	116	0,0
10	Wilków	1	0	242	4,1
11	Wilgoszcza	1	0	130	7,7
	Gmina	9	6	2 554	5,9

Źródło danych: opracowanie na podstawie danych Urzędu Gminy Irządze

Grafika 17 Dostępność do usług społecznych

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Irządze

W ramach analizy sfery przestrzenno-funkcjonalnej, wzięto również pod uwagę dostosowanie przestrzeni publicznych (miejsca parkingowe i przejścia dla pieszych) do osób z niepełnosprawnościami. Na terenie gminy Irządze znajdują się zaledwie jedno miejsce parkingowe, które jest przeznaczone dla osób ze szczególnymi potrzebami, a wartość wskaźnika to zaledwie 0,01. Wskaźnik przyjmuje wartość 0,05 w obszarze 1 Irządze, na terenie którego znajduje się wskazane miejsce parkingowe.

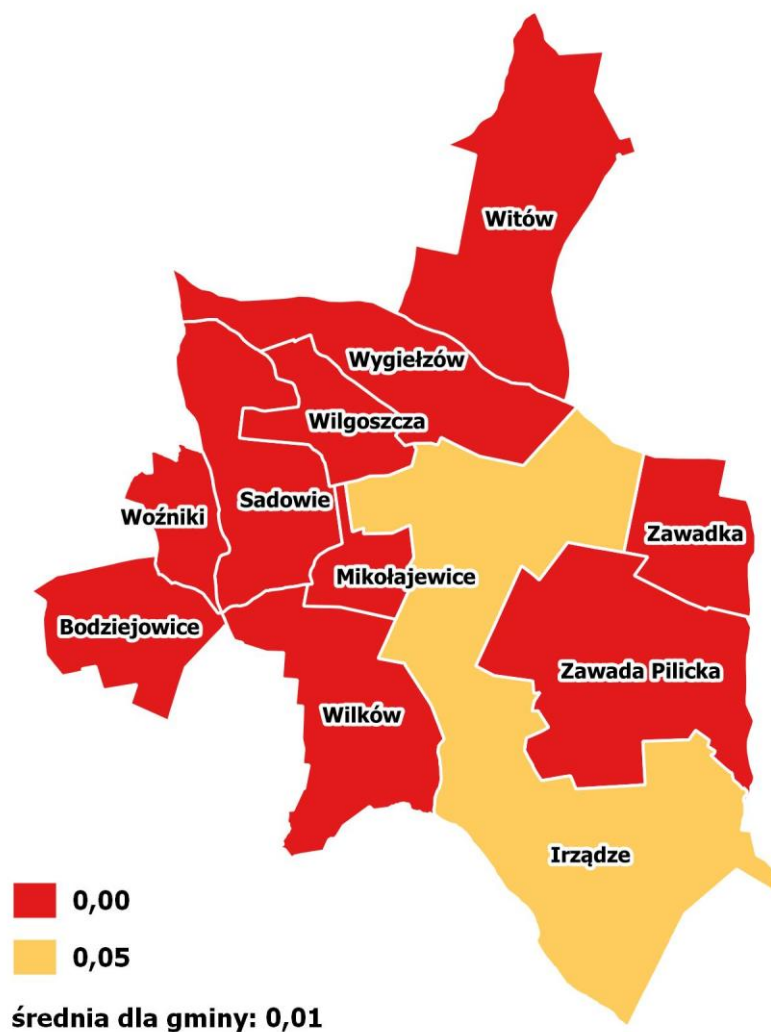
Tabela 21 Liczba udogodnień dla osób niepełnosprawnych w przestrzeniach publicznych

LP.		Suma udogodnień dla osób niepełnosprawnych	powierzchnia [km2]	Liczba udogodnień w przestrzeniach publicznych dostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami
1	Irządze	1	2 102	0,05
2	Zawada Pilicka	0	953	0,00
3	Witów	0	902	0,00

LP.		Suma udogodnień dla osób niepełnosprawnych	powierzchnia [km2]	Liczba udogodnień w przestrzeniach publicznych dostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami
4	Wygieźzów	0	572	0,00
5	Mikołajewice	0	163	0,00
6	Sadowie	0	557	0,00
7	Woźniki	0	201	0,00
8	Bodziejowice	0	396	0,00
9	Zawadka	0	332	0,00
10	Wilków	0	649	0,00
11	Wilgoszcza	0	273	0,00
	Gmina	1	7 100	0,01

Źródło danych: opracowanie na podstawie danych Urzędu Gminy Irządze

Grafika 18 Liczba udogodnień dla osób niepełnosprawnych w przestrzeniach publicznych

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Irządze

W gminie Irządze, tereny prawnie chronionej przyrody obejmują obszar 89,8 ha, co stanowi 1,3% jej całkowitej powierzchni. Część gminy leży w chronionym obszarze Natura 2000, a na jej terenie znajduje się rezerwat przyrody *Kępina* o powierzchni ok. 170 ha.

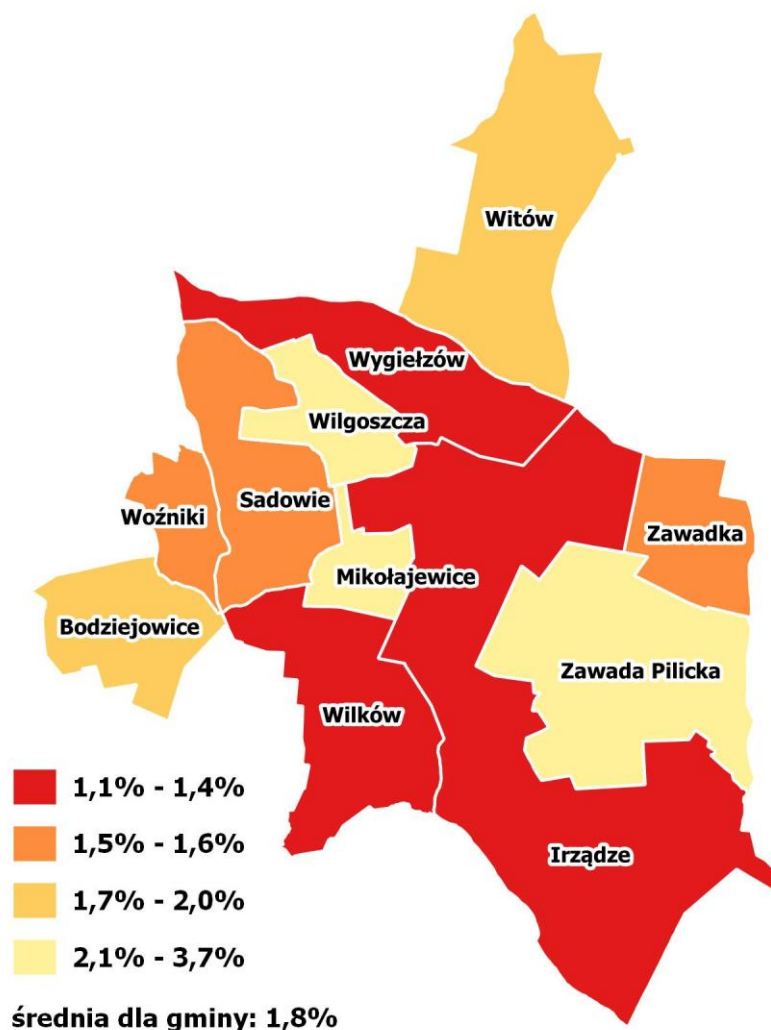
Dostępność terenów zielonych znacząco wpływa na jakość życia w gminie, przede wszystkim ze względu na pełnione funkcje wypoczynkowe, rekreacyjne i sportowe. W gminie Irządze powierzchnia terenów zielonych to niecałe 127 ha, co stanowi 1,7% powierzchni gminy ogółem. Wskaźnik dostępności terenów zielonych przyjmuje wartość wyższą niż dla gminy w trzech obszarach, a najwyższą w obszarze Zawada Pilicka. W sołectwie tym znajdują się m.in. zespół parkowo-dworski z XVIII w. usytuowany przy prawobrzeżnych dopływach rzeki Białki, w alejach parku wokół dworku podziw budzą zwarte drzewostany, aleje, ogrody i mały staw, a najstarsze wiekiem drzewa liczą ponad sto lat. Na jego terenie ustanowionych jest 5 pomników przyrody. Udział terenów zielonych w ogólnej powierzchni jest najniższy dla obszaru Irządze - 1,1%, natomiast niższy niż średnia dla gminy w przypadku pięciu sołectw.

Tabela 22 Udział terenów zielonych w powierzchni ogółem

LP.		Powierzchnia terenów zielonych	powierzchnia [ha]	Udział terenów zielonych w powierzchni ogółem
1	Irządze	23,7	2 102	1,1%
2	Zawada Pilicka	35,0	953	3,7%
3	Witów	18,4	902	2,0%
4	Wygieźzów	7,0	572	1,2%
5	Mikołajewice	3,7	163	2,3%
6	Sadowie	8,6	557	1,5%
7	Woźniki	3,1	201	1,5%
8	Bodziejowice	7,2	396	1,8%
9	Zawadka	5,2	332	1,6%
10	Wilków	9,2	649	1,4%
11	Wilgoszcza	5,8	273	2,1%
	Gmina	126,9	7 100	1,8%

Źródło danych: opracowanie na podstawie danych Urzędu Gminy Irządze

Grafika 19 Udział terenów zielonych w powierzchni ogółem

Źródło danych: opracowanie na podstawie danych Urzędu Gminy Irządze

Przebiegające przez gminę Irządze, drogi o znaczeniu krajowym i wojewódzkim świadczą o jej dobrym skomunikowaniu. W ramach analizy poziomu dostępności komunikacyjnej posłużono się wskaźnikiem przedstawiającym rozmieszczenie przystanków komunikacji zbiorowej na terenie wyróżnionych obszarów.

Na terenie gminy Irządze znajduje się 21 przystanków, z czego największa ich część na terenie obszaru Irządze - 6 przystanków. Wskaźnik dostępności komunikacyjnej, który wyraża liczbę przystanków na 1 km² powierzchni gminy przyjmuje wartość 0,30. Najwyższą wartość przyjmuje w obszarze Mikołajewice - 0,61. Średnie zagęszczenie infrastruktury przystankowej niższe niż dla gminy dotyczy sześciu obszarów porównawczych, z czego na terenie dwóch (Zawadka, Wilgoszcza) z nich nie występuje ona w ogóle. Dostęp do transportu zbiorowego ma szczególne znaczenia a dla dzieci i młodzieży dojeżdżających do szkół, osób nieposiadających własnych samochodów oraz osób

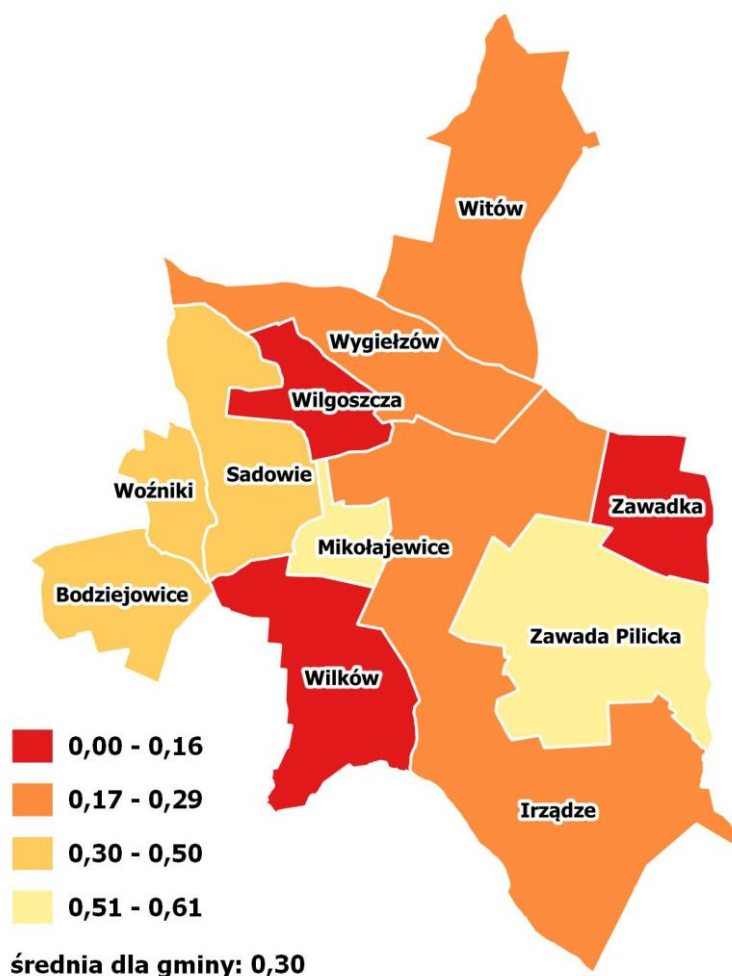
starszych, niska dostępność, słabe skomunikowanie może wpływać na wykluczenie transportowe mieszkańców.

Tabela 23 Dostępność komunikacyjna

LP.		Liczba przystanków	powierzchnia [km2]	Dostępność komunikacyjna
1	Irządze	6	21,0	0,29
2	Zawada Pilicka	5	9,5	0,52
3	Witów	2	9,0	0,22
4	Wygieźzów	1	5,7	0,17
5	Mikołajewice	1	1,6	0,61
6	Sadowie	2	5,6	0,36
7	Woźniki	1	2,0	0,50
8	Bodziejowice	2	4,0	0,50
9	Zawadka	0	3,3	0,00
10	Wilków	1	6,5	0,15
11	Wilgoszcza	0	2,7	0,00
	Gmina	21	71,0	0,30

Źródło danych: opracowanie na podstawie BDOT (Baza danych obiektów topograficznych)

Grafika 20 Dostępność komunikacyjna

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych BDOT (Baza danych obiektów topograficznych)

Wskaźniki techniczne

Ocena sytuacji gminy w sferze technicznej opiera się na analizie zmiennych odnoszących się do zabytków i pomników przyrody, budynków, w których zidentyfikowano potrzebę przeprowadzenia termomodernizacji, budynków publicznych wymagających dostosowania do osób ze specjalnymi potrzebami, gęstości zabudowy, w tym zabudowy mieszkalnej, a także dostępności do Internetu.

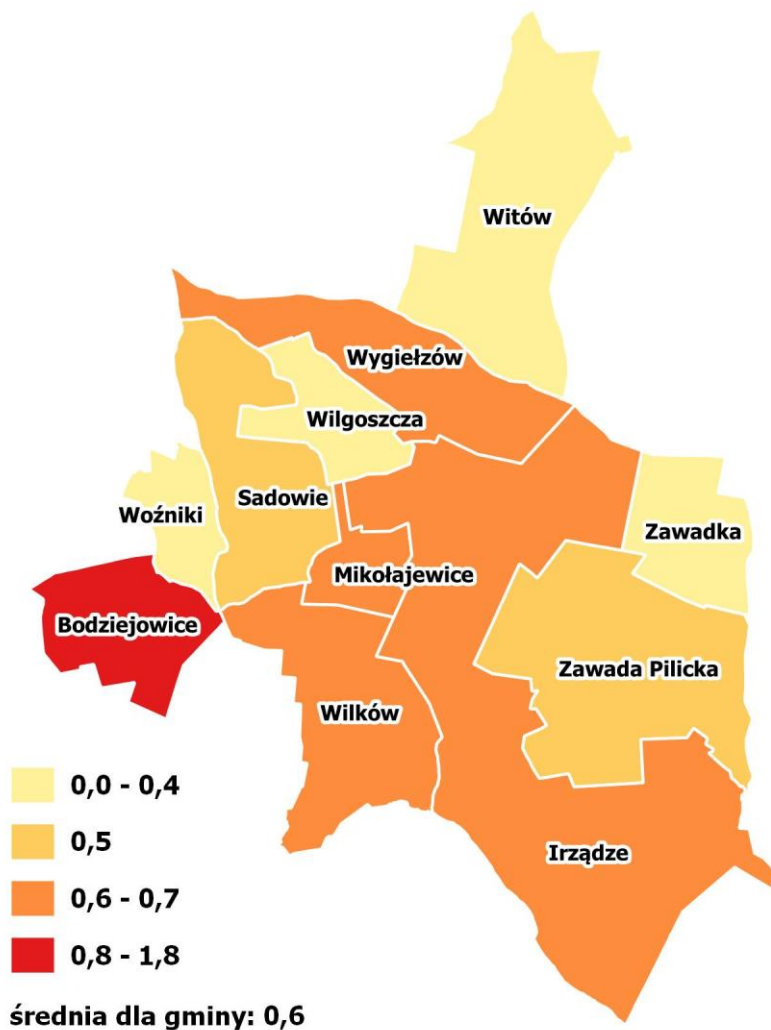
Na terenie gminy znajduje się 36 zabytków i 7 pomników przyrody, co w przeliczeniu na kilometr kwadratowy wynosi 0,6. W obszarze Bodziejowice wskaźnik przyjmuje wartość najwyższą - 1,8, a wartości wyższe niż średnia gminna dotyczą jeszcze dwóch obszarów - Irządze i Wygieźzów. Na terenie obszarów Woźniki i Zawadka nie ma ani zabytków, ani pomników przyrody, natomiast na terenie czterech sołectw ich liczba w przeliczeniu na 1 km² jest niższa niż w gminie. W sołectwach na których zlokalizowane są obiekty o znaczeniu zabytkowym i przyrodniczym zachodzi konieczność ich ochrony i konserwacji, a w związku z tym większe potrzeby i nakłady finansowych.

Tabela 24 Liczba zabytków i pomników przyrody na km²

LP.		Powierzchnia [km ²]	Liczba zabytków i pomników przyrody	Liczba zabytków i pomników przyrody na km ²
1	Irządze	21,0	15	0,7
2	Zawada Pilicka	9,5	5	0,5
3	Witów	9,0	3	0,3
4	Wygieźzów	5,7	4	0,7
5	Mikołajewice	1,6	1	0,6
6	Sadowie	5,6	3	0,5
7	Woźniki	2,0	0	0,0
8	Bodziejowice	4,0	7	1,8
9	Zawadka	3,3	0	0,0
10	Wilków	6,5	4	0,6
11	Wilgoszcza	2,7	1	0,4
	Gmina	71,0	43	0,6

Źródło danych: opracowanie na podstawie danych Urzędu Gminy Irządze

Grafika 21 Liczba zabytków i pomników przyrody na km²

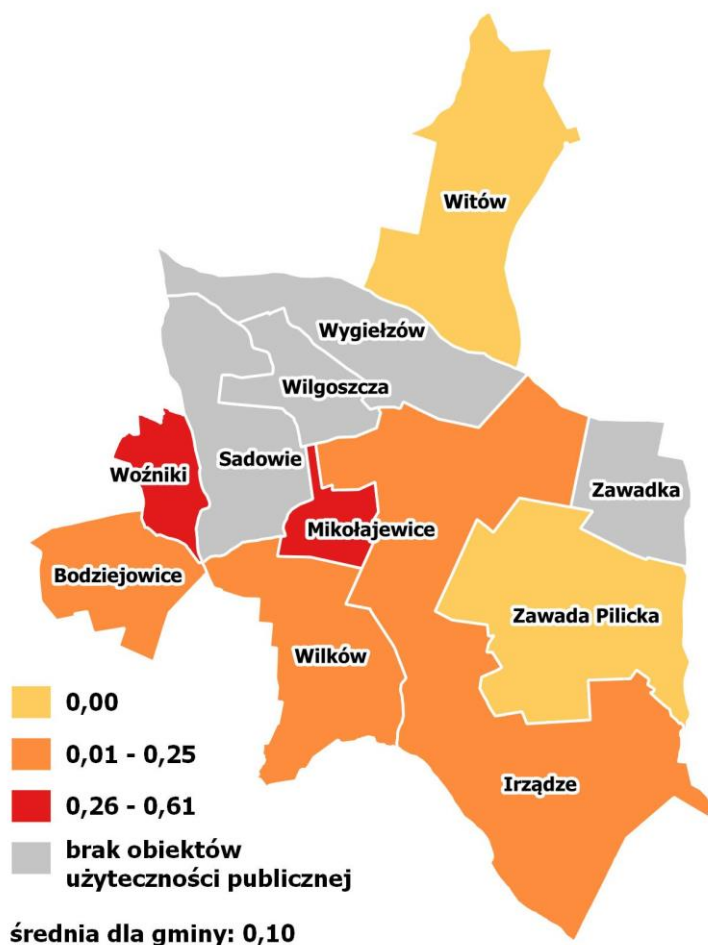
Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Irządze

W zakresie konieczności przeprowadzenia termomodernizacji, najgorzej przedstawia się sytuacja w sołectwie Mikołajewice. Wskaźnik liczby obiektów użyteczności publicznej wymagających termomodernizacji w przeliczeniu na 1 km² wynosi tam 0,61. Wskaźnik ten dla gminy Irządze przyjmuje wartość równą 0,10. Na terenie dwóch obszarów znajdują się obiekty użyteczności publicznej poddane termomodernizacji i nie występują potrzeby w tym zakresie. W przypadku dwóch obszarów, na terenie, których znajduje się po jednym takim obiekcie stosunek ten wynosi 0, co oznacza, że nie wymagają one działań z zakresu termomodernizacji. Natomiast najwięcej budynków o charakterze publicznym, w których istnieje potrzeba poprawy i zwiększenia efektywności energetycznej znajduje się w Irzadzach – 3 obiekty.

Tabela 25 Liczba obiektów użyteczności publicznej wymagających termomodernizacji na km²

LP.		Liczba obiektów użyteczności publicznej	Liczba obiektów użyteczności publicznej wymagających termomodernizacji	Liczba obiektów użyteczności publicznej wymagających termomodernizacji na km ²
1	Irządze	8	3	0,14
2	Zawada Pilicka	1	0	0,00
3	Witów	1	0	0,00
4	Wygieźzów	0	0	-
5	Mikołajewice	1	1	0,61
6	Sadowie	0	0	-
7	Woźniki	1	1	0,50
8	Bodziejowice	1	1	0,25
9	Zawadka	0	0	-
10	Wilków	1	1	0,15
11	Wilgoszcza	0	0	-
	Gmina	14	7	0,10

Źródło danych: opracowanie na podstawie danych Urzędu Gminy Irządze

Grafika 22 Liczba obiektów użyteczności publicznej wymagających termomodernizacji na km²

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Irządze

Z uwagi na ustawowe⁴ zapisy dotyczące dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami analizie poddano wskaźnik odnoszący się do obiektów użyteczności publicznej wymagających dostosowania do osób ze szczególnymi potrzebami.

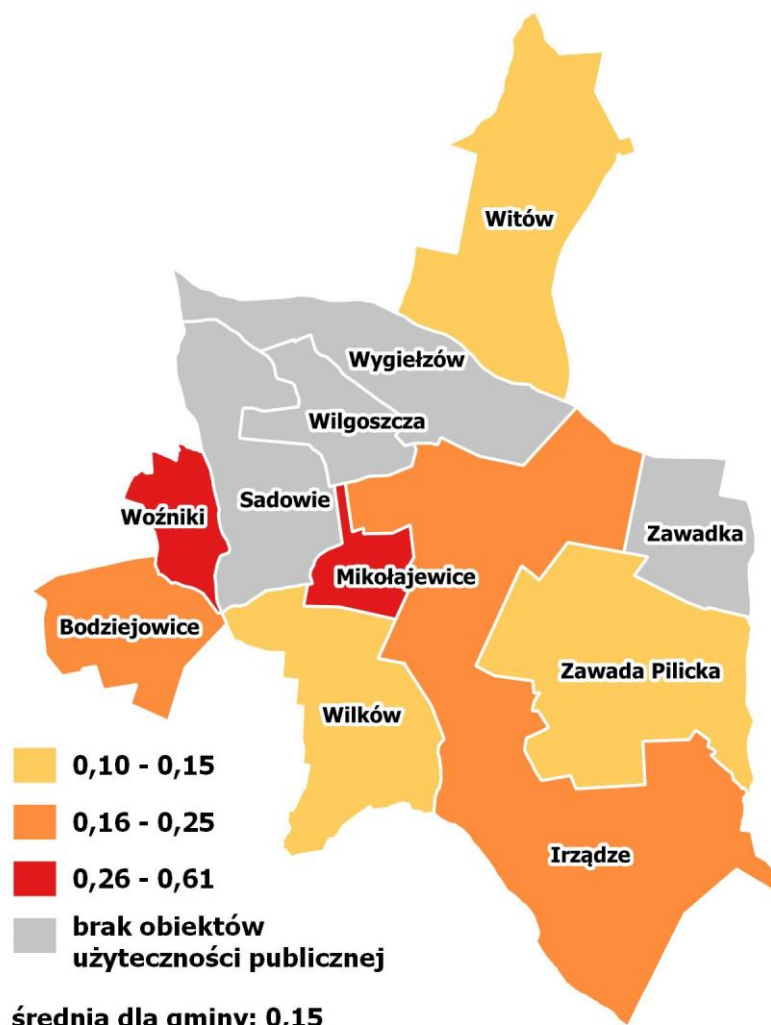
W gminie Irządze funkcjonuje 14 obiektów użyteczności publicznej, z czego 11 nie jest dostosowanych w tym zakresie. Wskaźnik dla gminy Irządze przyjmuje wartość 0,15. Natomiast na terenie siedmiu obszarów, obiekty użyteczności publicznej wymagają dostosowania do osób z niepełnosprawnościami, co umożliwi im pełne uczestnictwo w życiu społecznym. Wskaźnik przyjmują wartość najniższą w obszarze Zawada Pilicka (0,10), a najwyższą w obszarze Mikołajewice (0,61).

Tabela 26 Liczba obiektów użyteczności publicznej wymagających dostosowania do osób ze szczególnymi potrzebami na km²

LP.		liczba obiektów wymagających dostosowania do osób ze szczególnymi potrzebami	powierzchnia [km ²]	Liczba obiektów użyteczności publicznej wymagających dostosowania do osób ze szczególnymi potrzebami na km ²
1	Irządze	5	21,02	0,24
2	Zawada Pilicka	1	9,53	0,10
3	Witów	1	9,02	0,11
4	Wygieźzów	0	5,72	-
5	Mikołajewice	1	1,63	0,61
6	Sadowie	0	5,57	-
7	Woźniki	1	2,01	0,50
8	Bodziejowice	1	3,96	0,25
9	Zawadka	0	3,32	-
10	Wilków	1	6,49	0,15
11	Wilgoszcza	0	2,73	-
	Gmina	11	71,00	0,15

Źródło danych: opracowanie na podstawie danych Urzędu Gminy Irządze

⁴ Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2019 r. poz. 1696)

Grafika 23 Liczba obiektów użyteczności publicznej wymagających dostosowania do osób ze szczególnymi potrzebami na km²

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Irządze

Jednym z kluczowych aspektów w sferze technicznej gminy jest sytuacja związana z budownictwem mieszkalnym. W ramach analizy w tym zakresie posłużono się liczbą budynków mieszkalnych zamieszkałych oraz ich udziału w ogólnej liczbie budynków tej kategorii. Mieszkańcy gminy Irządze, zamieszkują łącznie 1 269 budynki. Najwięcej zamieszkałych znajduje się na terenie obszaru Zawada Pilicka (350), gdzie również wskaźnik przyjmuje najwyższą wartość – 27,6%. W trzech obszarach porównawczych udział budynków mieszkalnych zamieszkałych wynosi więcej niż 10% - Irządze, Zawada Pilicka, Witów. W pozostałych ośmiu jednostkach wartość ta jest niższa, a jego najmniejsza wartość dotyczy obszaru Woźniki – 2,4%.

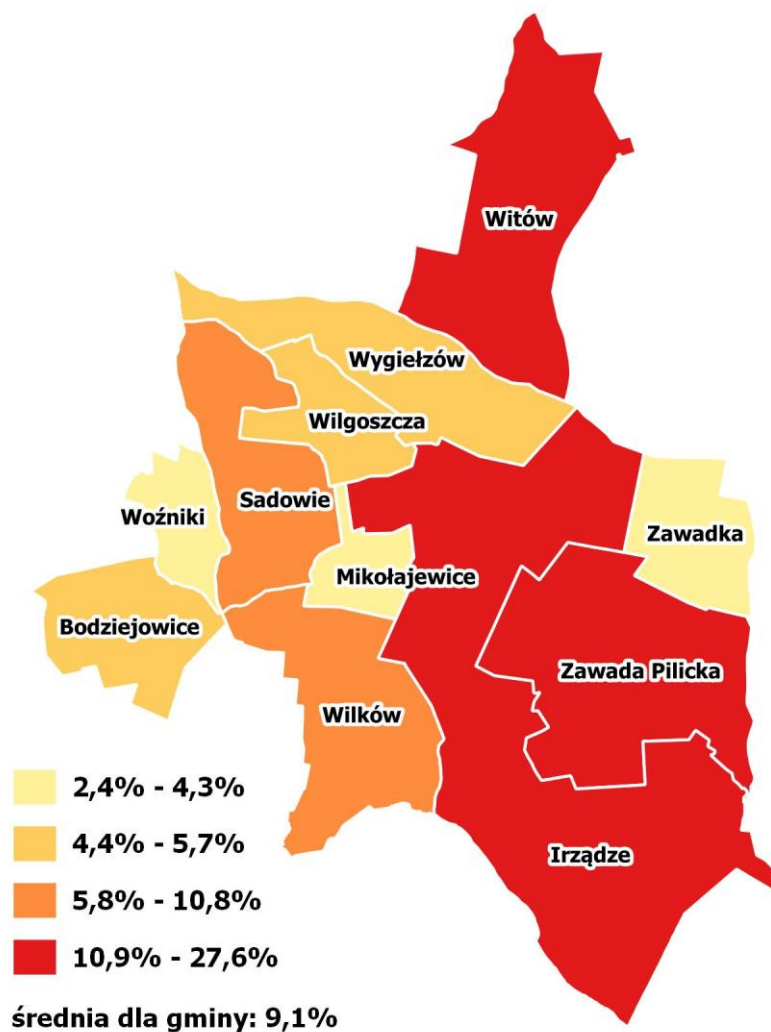
Tabela 27 Udział budynków mieszkalnych zamieszkałych

LP.		Liczba budynków zamieszkałych	Udział budynków mieszkalnych zamieszkałych
1	Irządze	237	18,7%
2	Zawada Pilicka	350	27,6%

LP.		Liczba budynków zamieszkałych	Udział budynków mieszkalnych zamieszkałych
3	Witów	184	14,5%
4	Wygieźzów	70	5,5%
5	Mikołajewice	37	2,9%
6	Sadowie	86	6,8%
7	Woźniki	31	2,4%
8	Bodziejowice	72	5,7%
9	Zawadka	52	4,1%
10	Wilków	92	7,2%
11	Wilgoszcza	58	4,6%
	Gmina	1269	100%

Źródło danych: opracowanie na podstawie danych Urzędu Gminy Irządze

Grafika 24 Udział budynków mieszkalnych zamieszkałych

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Irządze

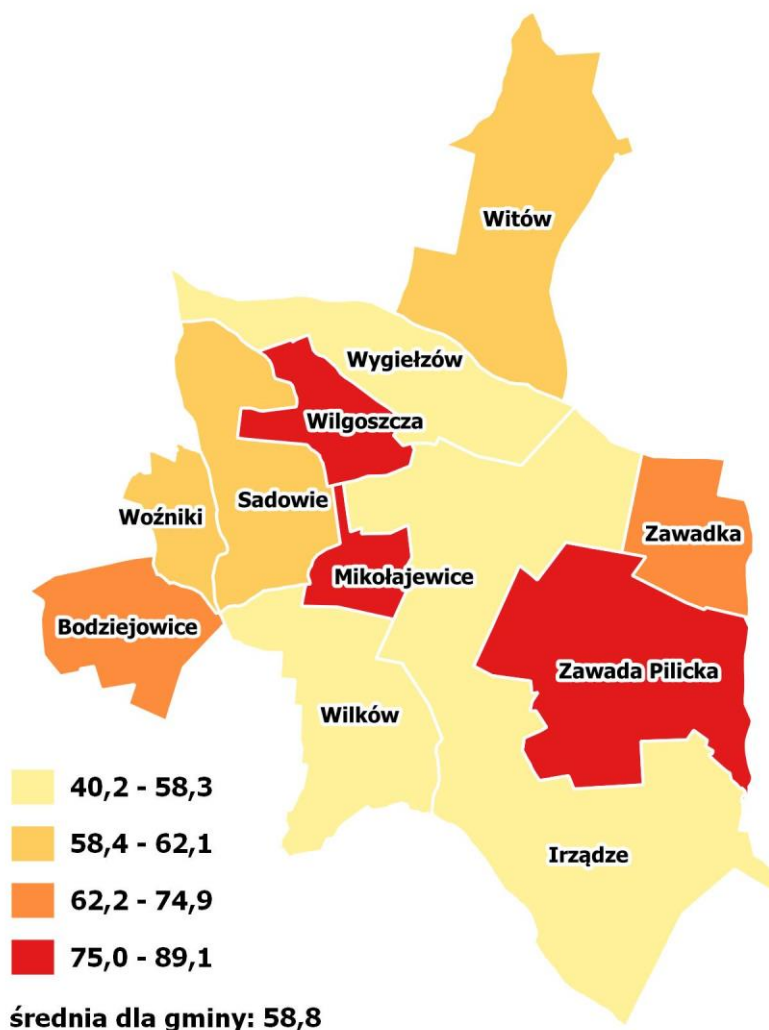
Analizując sytuację związaną z wykorzystaniem budynków mieszkalnych odniesiono się do ogólnej liczby budynków w przeliczeniu na powierzchnię. Zagęszczenie zabudowy świadczy zazwyczaj o większych kosztach jej utrzymania i potrzeb związanych z pracami konserwacyjnymi i modernizacją. Wartość wskaźnika w przypadku gminy wynosi 58,8 budynków na km². Najwyższa wartość, a zatem najgęstsza zabudowa charakteryzuje obszary Mikołajewice (89,1) i Wilgoszcza (84,2). W trzech z wyszczególnionych obszarów gęstość zabudowy jest niższa niż średnia dla gminy.

Tabela 28 Liczba budynków ogółem w przeliczeniu na 1 km²

LP.		Powierzchnia [km ²]	Liczba budynków ogółem	Liczba budynków ogółem na km ²
1	Irządze	21,0	950	45,2
2	Zawada Pilicka	9,5	755	79,2
3	Witów	9,0	550	61,0
4	Wygieźzów	5,7	230	40,2
5	Mikołajewice	1,6	145	89,1
6	Sadowie	5,6	340	61,0
7	Woźniki	2,0	125	62,1
8	Bodziejowice	4,0	280	70,6
9	Zawadka	3,3	210	63,3
10	Wilków	6,5	360	55,5
11	Wilgoszcza	2,7	230	84,2
	Gmina	71,0	4 175	58,8

Źródło danych: opracowanie na podstawie danych Urzędu Gminy Irządze

Grafika 25 Liczba budynków ogółem w przeliczeniu na 1 km²

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Irządze

Ostatni z wskaźników sfery technicznej dotyczy dostępu do internetu na terenie gminy. Średni dostęp do internetu o przepustowości co najmniej 30 mb/s jest na poziomie 35%. W czterech obszarach wartość wskaźnika jest wyższa niż średnia dla gminy, a największy odsetek adresów z dostępem do internetu występuje w obszarze Witów (99,5%). Należy zwrócić uwagę, że w czterech obszarach właściwie nie ma dostępu do szybkiego Internetu – Woźniki (0%), Bodziejowice (0%), Wilków (1,1%) i Wilgoszcza (1,9%). Mieszkańcom z powodu braku lub problemu z dostępem do internetu grozi wykluczenie cyfrowe, zwłaszcza w zakresie edukacyjnym i zawodowym.

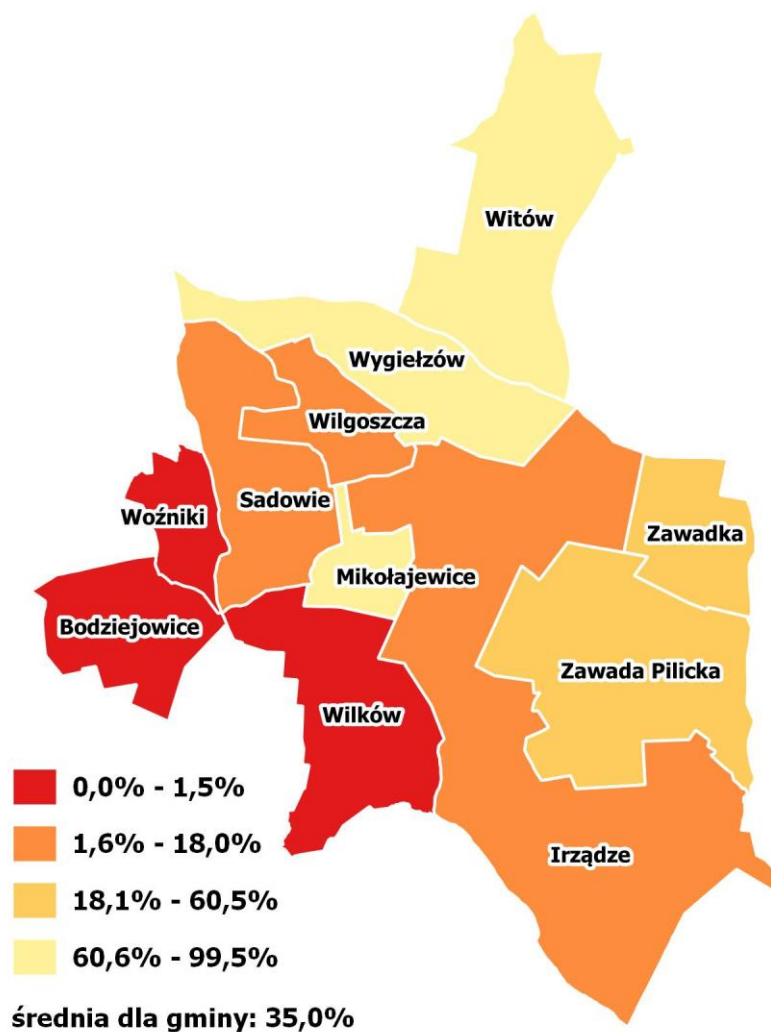
Tabela 29 Penetracja budynkowa Internetem stacjonarnym o przepustowości co najmniej 30 mb/s

LP.		adresy referencyjne	czarne plamy	Penetracja budynkowa Internetem stacjonarnym o przepustowości co najmniej 30 mb/s
1	Irządze	236	23	9,7%
2	Zawada Pilicka	265	70	26,4%

LP.		adresy referencyjne	czarne plamy	Penetracja budynkowa Internetem stacjonarnym o przepustowości co najmniej 30 mb/s
3	Witów	185	184	99,5%
4	Wygieźzów	74	69	93,2%
5	Mikołajewice	37	24	64,9%
6	Sadowie	89	16	18,0%
7	Woźniki	29	0	0,0%
8	Bodziejowice	76	0	0,0%
9	Zawadka	50	28	56,0%
10	Wilków	92	1	1,1%
11	Wilgoszcza	54	1	1,9%
	Gmina	1 187	416	35,0%

Źródło danych: opracowanie na podstawie danych <https://mapbook.uke.gov.pl/>

Grafika 26 Penetracja budynkowa Internetem stacjonarnym o przepustowości co najmniej 30 mb/s

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych <https://mapbook.uke.gov.pl/>

Podsumowanie

Analiza czynników problemowych miała na celu identyfikację obszaru zdegradowanego, a w następstwie wyznaczenie obszaru rewitalizacji. Zapisy ustawy o rewitalizacji jasno wskazują, że obszar znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, można wyznaczyć, jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto, co najmniej jednego z negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Stopień i skalę negatywnych zjawisk obrazują wskaźniki, które opisują wskazane powyżej sfery. W opracowaniu analizie poddane zostały wszystkie wymienione sfery, a bazą do jej przeprowadzenia były dane pozyskane z różnych źródeł oraz ogólnodostępnych opracowań czy raportów. Zgodnie z ustawą o rewitalizacji, największy nacisk położono na analizę sfery społecznej, dla której zakres danych jest najszerszy, a katalog wskaźników najbardziej rozbudowany z uwagi na możliwość pozyskania wiarygodnych, porównywalnych danych. Poniżej zestawiono bilans wskaźników w formie zbiorczych tabel obrazujących poziom natężenia negatywnych zjawisk w sferze społecznej. W tabeli poniżej zaprezentowano syntetyczny wskaźnik degradacji w sferze społecznej. W pierwszej kolejności policzono średnie, a następnie uzyskane wartości poddano normalizacji (odchylenie standardowe). W ten sposób uzyskano porównywalny, syntetyczny wskaźnik degradacji.

Analiza czynników sfery społecznej, wskazujących na konieczność przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych pokazuje, że obszarami, które są szczególnie problemowe w gminie Irządze są:

1	Irządze,
2	Zawada Pilicka,
3	Witów.

W tych trzech obszarach ma miejsce koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, a ich obecność może się nasilać i wpływać na pozostałe części gminy. Spośród wyróżnionych jednostek, wartość syntetycznego wskaźnika degradacji w sferze społecznej, była najwyższa w trzech obszarach. Powyższe wskazuje na konieczność podjęcia działań zakresu rewitalizacji na wskazanych obszarach.

		Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	Liczba osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców	Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców	Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	Liczba przestępstw na 1000 mieszkańców	Liczba zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców	Liczba ofiar przemocy na 1000 mieszkańców	Liczba klientów pomocy społecznej na 1000 mieszkańców	Liczba udzielonych świadczeń na 1000 mieszkańców	Liczba osób pobierających świadczenia ze względu na niepełnosprawność na 1000 mieszkańców	Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców	Frekwencja w wyborach samorządowych
Obszar 1	Irządze	-8,3	12,5	6,2	11,1%	12,5	6,2	2,1	43,7	771,3	35,3	6,2	0,7
Obszar 2	Zawada Pilicka	-5,1	10,2	5,1	2,9%	17,8	30,5	0,0	40,6	1 121,8	66,0	5,1	0,7
Obszar 3	Witów	-12,0	14,4	2,4	10,2%	9,6	2,4	2,4	33,6	621,1	38,4	4,8	0,6
Obszar 4	Wygielzów	-13,7	13,7	13,7	1,9%	6,8	6,8	0,0	54,8	280,8	95,9	13,7	0,7
Obszar 5	Mikołajewice	-32,6	10,9	10,9	1,4%	10,9	0,0	0,0	21,7	76,1	65,2	0,0	0,7
Obszar 6	Sadowie	-8,3	20,7	12,4	3,6%	4,1	0,0	0,0	12,4	124,0	33,1	8,3	0,8
Obszar 7	Woźniki	-9,7	38,8	19,4	1,5%	0,0	29,1	0,0	29,1	339,8	38,8	19,4	0,8
Obszar 8	Bodziejowice	5,2	15,7	10,5	1,3%	5,2	5,2	0,0	20,9	172,8	41,9	10,5	0,8
Obszar 9	Zawadka	-25,9	0,0	0,0	0,0%	0,0	25,9	0,0	0,0	0,0	8,6	0,0	0,7
Obszar 10	Wilków	0,0	20,7	12,4	5,4%	20,7	0,0	0,0	0,0	0,0	16,5	12,4	0,7
Obszar 11	Wilgoszcza	-15,4	7,7	0,0	1,4%	0,0	0,0	0,0	38,5	815,4	61,5	15,4	0,7
	Gmina	-9,0	14,5	7,4	2,5%	10,2	9,4	0,8	29,8	518,4	43,9	7,8	0,7
	ŚREDNIA	-11,42	15,01	8,45	0,04	7,96	9,65	0,41	26,85	393,01	45,57	8,70	0,72
	Odchylenie standardowe	10,72	9,80	6,20	0,04	7,09	12,41	0,91	17,75	380,84	24,84	6,22	0,04

Źródło: opracowanie własne

		Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	Liczba osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców	Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców	Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	Liczba przestępstw na 1000 mieszkańców	Liczba zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców	Liczba ofiar przemocy na 1000 mieszkańców	Liczba klientów pomocy społecznej na 1000 mieszkańców	Liczba udzielonych świadczeń na 1000 mieszkańców	Liczba osób pobierających świadczenia ze względu na niepełnosprawność na 1000 mieszkańców	Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców	Frekwencja w wyborach samorządowych	Syntetyczny wskaźnik degradacji
Obszar 1	Irządze	-0,29	-0,26	-0,36	1,99	0,64	-0,28	1,84	0,95	0,99	-0,41	0,40	0,28	5,5
Obszar 2	Zawada Pilicka	-0,59	-0,50	-0,54	-0,21	1,38	1,68	-0,45	0,78	1,91	0,82	0,58	0,39	5,3
Obszar 3	Witów	0,05	-0,06	-0,98	1,74	0,23	-0,58	2,19	0,38	0,60	-0,29	0,63	2,04	5,9
Obszar 4	Wygielzów	0,21	-0,13	0,85	-0,48	-0,16	-0,23	-0,45	1,57	-0,29	2,03	-0,80	-0,69	1,4
Obszar 5	Mikołajewice	1,98	-0,42	0,39	-0,62	0,41	-0,78	-0,45	-0,29	-0,83	0,79	1,40	0,25	1,8
Obszar 6	Sadowie	-0,29	0,58	0,64	-0,03	-0,54	-0,78	-0,45	-0,81	-0,71	-0,50	0,07	-1,28	-4,1
Obszar 7	Woźniki	-0,16	2,43	1,77	-0,59	-1,12	1,57	-0,45	0,13	-0,14	-0,27	-1,72	-1,09	0,4
Obszar 8	Bodziejowice	-1,55	0,07	0,33	-0,65	-0,38	-0,36	-0,45	-0,33	-0,58	-0,15	-0,28	-1,27	-5,6
Obszar 9	Zawadka	1,35	-1,53	-1,36	-0,99	-1,12	1,31	-0,45	-1,51	-1,03	-1,49	1,40	0,60	-4,8
Obszar 10	Wilków	-1,07	0,58	0,64	0,45	1,79	-0,78	-0,45	-1,51	-1,03	-1,17	-0,59	0,36	-2,8
Obszar 11	Wilgoszcza	0,37	-0,75	-1,36	-0,60	-1,12	-0,78	-0,45	0,65	1,11	0,64	-1,07	0,42	-2,9
Średnia	Gmina	-0,23	-0,05	-0,16	-0,33	0,31	-0,02	0,41	0,16	0,33	-0,07	0,14	0,25	0,7

		Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców	Udział nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w ogólnej liczbie	Masa wyrobów azbestowych na 1 mieszkańca [kg]	Masa wyrobów azbestowych na km2 [kg]	Udział budynków mieszkalnych znajdujących się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym	Średnie roczne stężenie PM2.5	Dostępność do usług społecznych (apteki, biblioteki, banki, poczta, urząd, instytucje kultury, świetlice)	Liczba udogodnień w przestrzeniach publicznych dostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami	Udział terenów zielonych w powierzchni ogółem	Dostępność komunikacyjna	Liczba zabytków i pomników przyrody na km ²	Liczba obiektów użyteczności publicznej wymagających termomodernizacji na km2	Liczba obiektów użyteczności publicznej wymagających dostosowania do osób ze szczególnymi potrzebami na km2	Udział budynków mieszkalnych zamieszkałych	Liczba budynków ogółem na km2	Penetracja budynkowa internetem stacjonarnym o przepustowości co najmniej 30 mb/s	Liczba problemów w o wysokim stężeniu (z16)
Obszar 1	Irządze	83,2	10,0%	0,28	6,5	41,4%	13,6	16,6	0,05	1,1%	0,29	0,7	0,14	23,8%	18,7%	45,2	9,7%	9
Obszar 2	Zawada Pilicka	60,9	4,2%	0,26	10,7	26,7%	14,4	2,5	0,00	3,7%	0,52	0,5	0,00	10,5%	27,6%	79,2	26,4%	7
Obszar 3	Witów	40,8	5,9%	0,30	13,9	29,4%	13,9	2,4	0,00	2,0%	0,22	0,3	0,00	11,1%	14,5%	61,0	99,5%	9
Obszar 4	Wygiezów	34,2	0,0%	0,33	8,4	58,2%	15,2	0,0	0,00	1,2%	0,17	0,7	-	-	5,5%	40,2	93,2%	10
Obszar 5	Mikołajewice	54,3	0,0%	0,28	16,0	61,1%	15,1	10,9	0,00	2,3%	0,61	0,6	0,61	61,5%	2,9%	89,1	64,9%	8
Obszar 6	Sadowie	41,3	20,0%	0,27	11,8	25,3%	15,6	0,0	0,00	1,5%	0,36	0,5	-	-	6,8%	61,0	18,0%	8
Obszar 7	Woźniki	68,0	0,0%	0,20	10,4	78,1%	15,8	9,7	0,00	1,5%	0,50	0,0	0,50	49,7%	2,4%	62,1	0,0%	10
Obszar 8	Bodziejowice	26,2	20,0%	0,31	14,9	0,0%	15,5	5,2	0,00	1,8%	0,50	1,8	0,25	25,2%	5,7%	70,6	0,0%	11
Obszar 9	Zawadka	86,2	10,0%	0,35	12,4	36,4%	15,1	0,0	0,00	1,6%	0,00	0,0	-	-	4,1%	63,3	56,0%	9
Obszar 10	Wilków	33,1	12,5%	0,25	9,2	17,0%	14,7	4,1	0,00	1,4%	0,15	0,6	0,15	15,4%	7,2%	55,5	1,1%	7
Obszar 11	Wilgoszcza	30,8	0,0%	0,29	13,9	51,1%	15,1	7,7	0,00	2,1%	0,00	0,4	-	-	4,6%	84,2	1,9%	10
Gmina		52,9	8,1%	0,28	10,2	32,7%	14,9	5,9	0,01	1,8%	0,30	—	0,10	15,5%	9,1%	58,8	35,0%	-

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji, za obszar zdegradowany uznaje się obszar, w którym poza występującym stanem kryzysowym w sferze społecznej, występują również negatywne zjawiska w co najmniej jednej z pozostałych sfer – gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

W ramach przedmiotowej delimitacji przeprowadzono analizę wyróżnionych obszarów pod kątem tych czterech sfer pozaspołecznych. Potwierdziła ona, iż wysokim poziomem degradacji w tym zakresie charakteryzują się te obszary, w których koncentrują się negatywne zjawiska społeczne. Oznacza to konieczność podjęcia działań rewitalizacyjnych w każdej ze sfer, w której zidentyfikowano występowanie problemów.

Zaprezentowane wskaźniki z zakresu sfer pozaspołecznych wskazują, że spośród 11 porównywanych, obszar zdegradowany mieści się w granicach obszarów:

1	Irządze,
2	Zawada Pilicka,
3	Witów.

W tych trzech sołectwach wartość najwyższą przyjmuje wskaźnik degradacji społecznej, a zarazem występują w nich negatywne zjawiska w wymiarach gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym.

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Rewitalizacja jest procesem, którego podstawowym zadaniem jest umożliwienie podjęcia działań, które pozwolą na wyprowadzenie ze stanu kryzysowego wyznaczonego obszaru zdegradowanego. Działania te przede wszystkim obejmują aspekt społeczny, ale także czynniki gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne i techniczne. Rewitalizacja zakłada także wykorzystanie istniejących potencjałów i uwarunkowań charakterystycznych dla jednostki, wskazanej jako obszar tych działań. Wyprowadzanie ze stanu kryzysowego następuje poprzez realizację zintegrowanych działań na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni oraz gospodarki. Aby można było konsekwentnie realizować zaplanowane działania, istotne jest właściwe zdefiniowanie obszaru zdegradowanego, a w następstwie obszaru rewitalizacji. W celu ich zdefiniowania posłużyło przeprowadzenie pełnej diagnozy i analiz w każdej ze sfer.

Zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. i art. 9. ust. 1., obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz.U. z 2020 r. poz. 1062), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

1. gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości,
2. środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska,
3. przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych,
4. technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz нефункционowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie

energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Zgodnie z art. 10 pkt. 1. **Obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa art. 9 ust.1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji.** Dodatkowo zgodnie z art. 10 pkt. 2 *Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.*

W przypadku gminy Irządze jako **obszar zdegradowany**, w którym koncentrują się negatywne zjawiska społeczne wskazano obszar obejmujący sołectwa: Irządze, Zawada Pilicka i Witów. Z każdej części obszaru zdegradowanego wydzielono podobszary, w których obserwuje się szczególne natężenie problemów społecznych oraz współwystępujących z nimi problemów w sferze gospodarczej, technicznej środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej. Podobszary te składają się na **obszar rewitalizacji**.

<p>Podobszar rewitalizacji Irządze</p>	<p>o powierzchni 341 ha stanowi 4,8% całej powierzchni gminy, a liczba zamieszkującej go ludności to 249 osoby, co stanowi 9,6% populacji gminy. Zgodnie z przeprowadzonymi pracami diagnostycznymi, jest to obszar o intensywnym natężeniu problemów społecznych (zwłaszcza biorąc pod uwagę sytuację demograficzną, zjawisko bezrobocia oraz skalę zapotrzebowania na pomoc społeczną) i współwystępujących problemach w sferze gospodarczej, technicznej środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej.</p>
<p>Podobszar rewitalizacji Zawada Pilicka</p>	<p>o powierzchni 430 ha stanowi 6,1% całej powierzchni gminy, a liczba zamieszkującej go ludności to 171 osób, co stanowi 6,7% populacji gminy. Zgodnie z przeprowadzonymi pracami diagnostycznymi, jest to obszar o intensywnym natężeniu problemów społecznych (szczególnie biorąc pod uwagę poziom bezpieczeństwa i skalę zapotrzebowania na pomoc społeczną) i współwystępujących problemach w sferze gospodarczej, technicznej środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej.</p>
<p>Podobszar rewitalizacji Witów</p>	<p>o powierzchni 156 ha stanowi 2,2% całej powierzchni gminy, a liczba zamieszkującej go ludności to 333 osoby, co stanowi 13,0% populacji gminy. Zgodnie z przeprowadzonymi pracami diagnostycznymi, jest to obszar o intensywnym natężeniu problemów społecznych (zwłaszcza biorąc pod uwagę sytuację demograficzną, poziom bezpieczeństwa oraz skalę zapotrzebowania na pomoc społeczną) i współwystępujących problemach w sferze gospodarczej, technicznej środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej.</p>

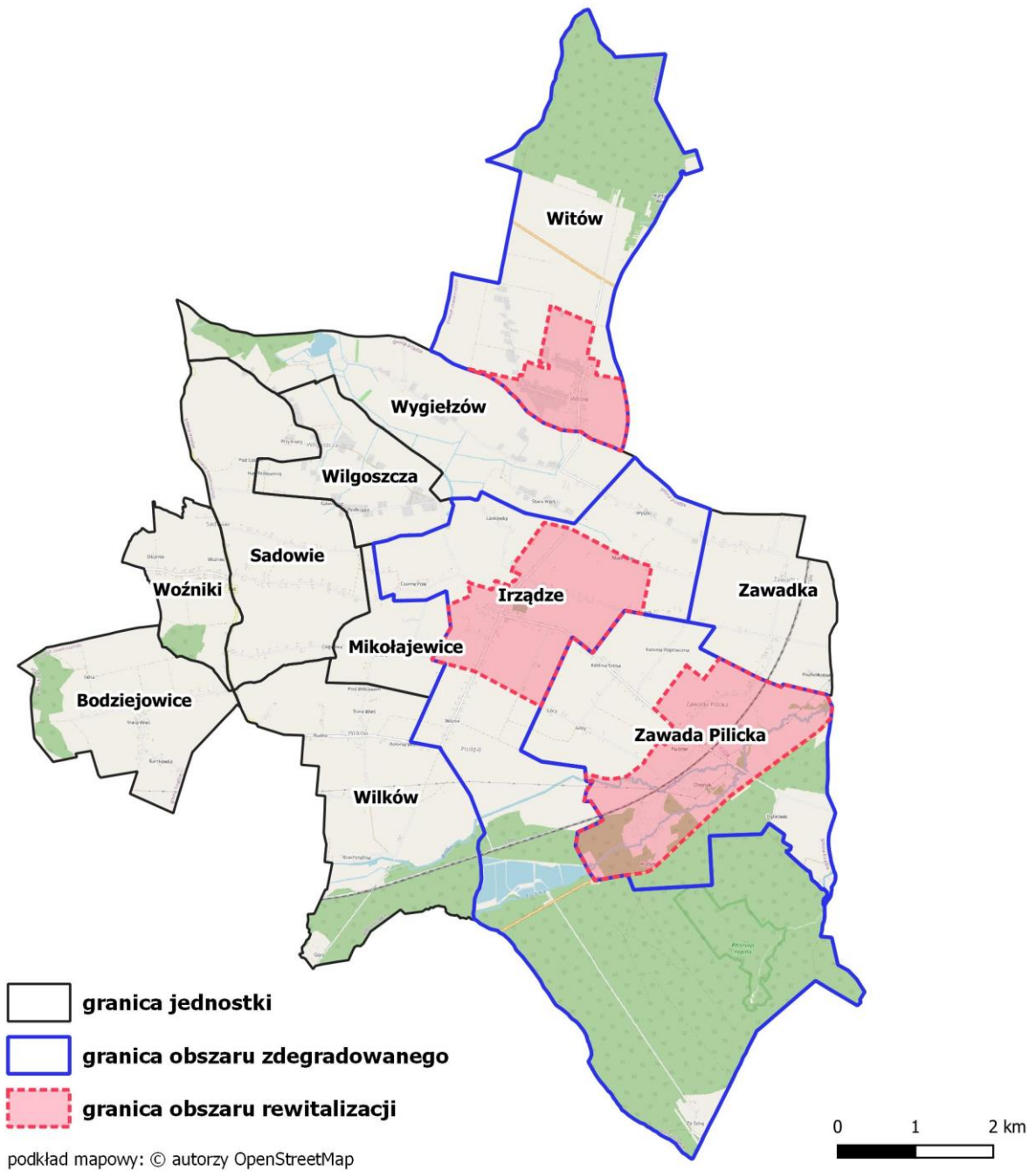
Łącznie Obszar rewitalizacji zajmują powierzchnię 927 ha, co stanowi 13,1% powierzchni gminy i zamieszkuje go 753 osoby – 29,48% populacji gminy. Zatem spełnia on obligatoryjne wymagania w zakresie powierzchni i liczby ludności.

Tabela 30 Zestawienie wskaźników obligatoryjnych

obszar	Ludność [os.]	% Ludności	Powierzchnia [ha]	% Powierzchni
podobszar rewitalizacji Irządze	249	9,75%	341	4,8%
podobszar rewitalizacji Zawada Pilicka	171	6,70%	430	6,1%
podobszar rewitalizacji Witów	333	13,03%	156	2,2%
obszar rewitalizacji	753	29,48%	927	13,1%
gmina Irządze	2554	100%	7 099	100%

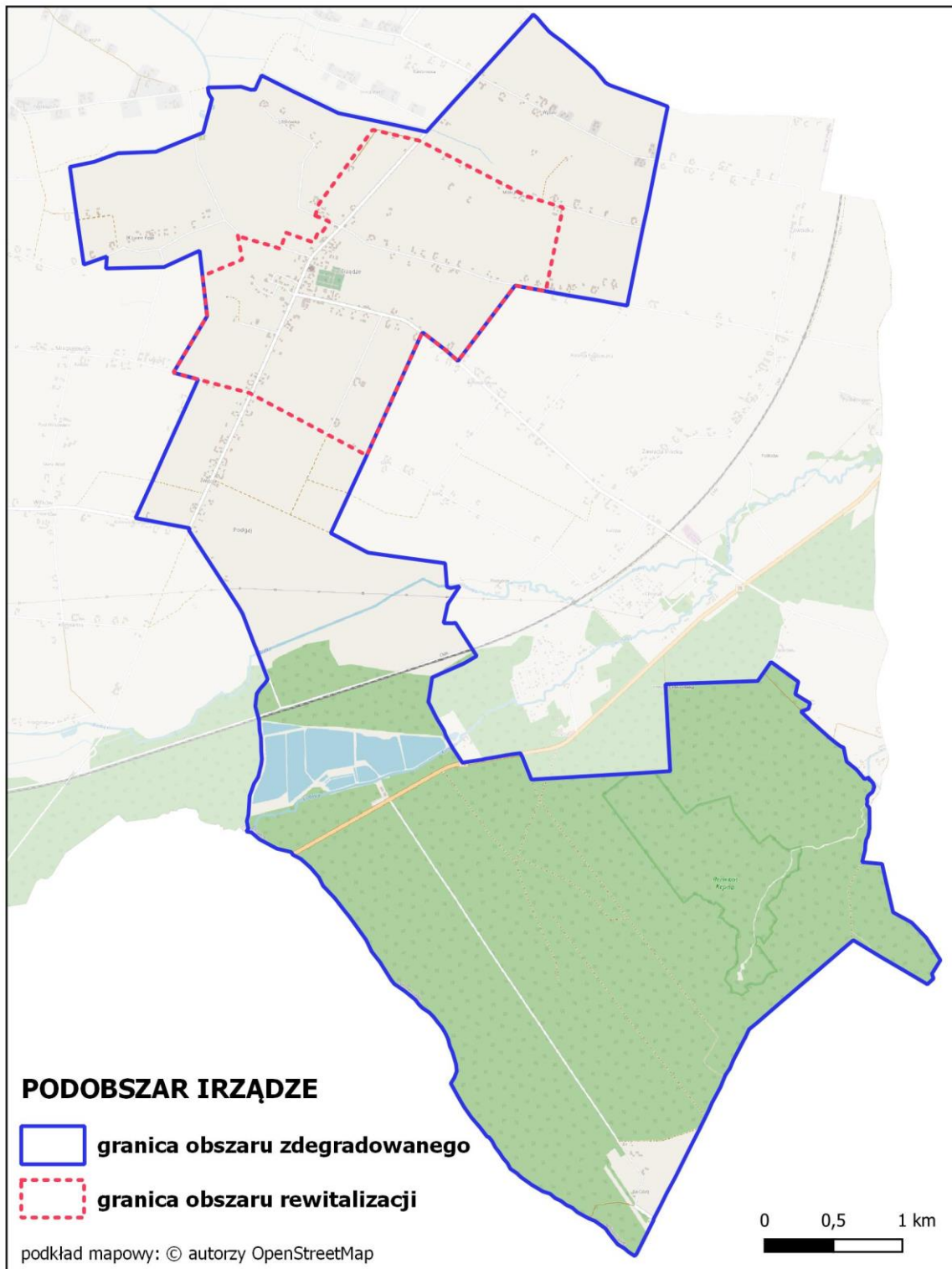
Źródło: opracowanie własne

Grafika 27 Mapa poglądowa obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w gminie Irządze

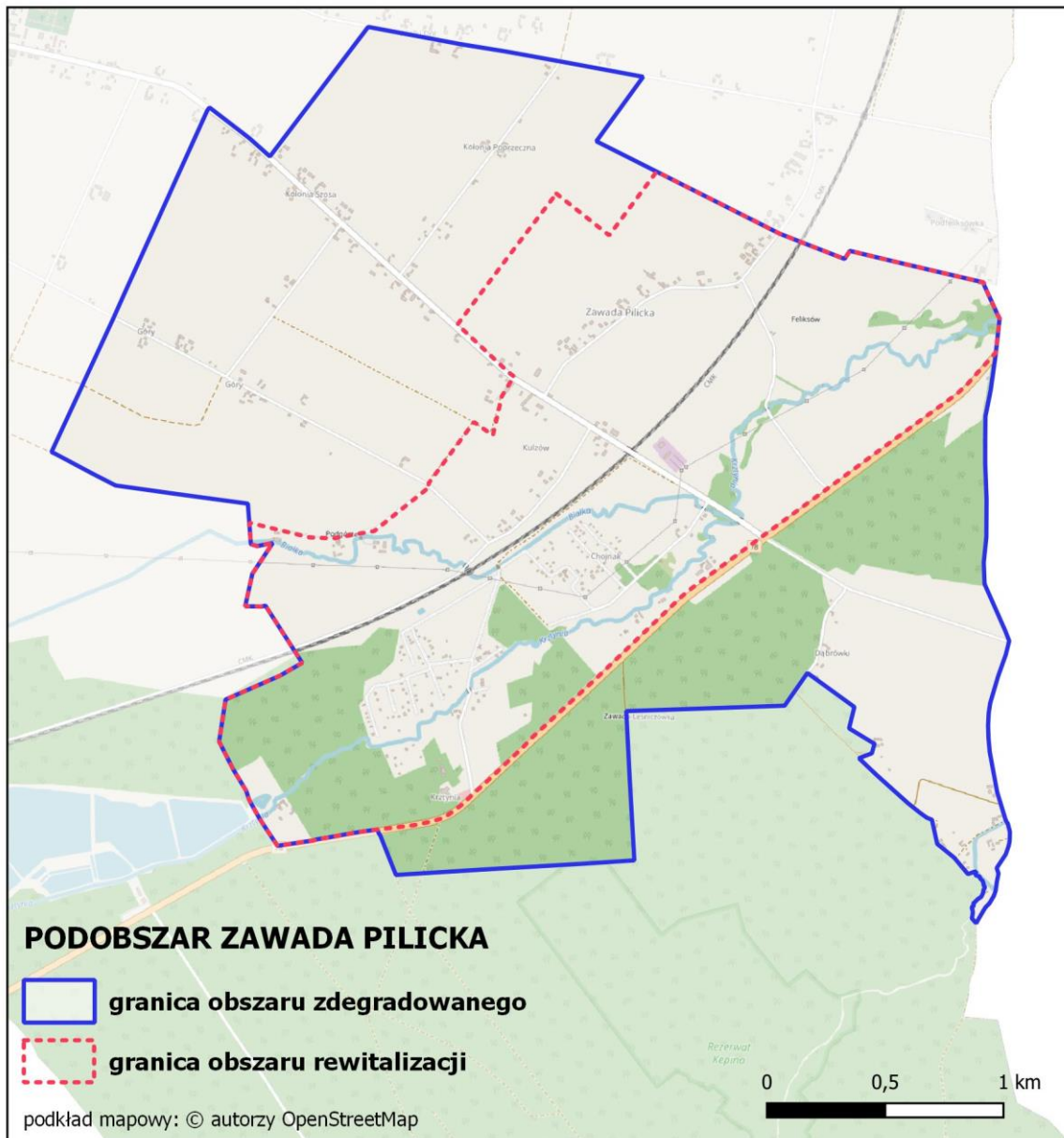
Źródło: opracowanie własne

Grafika 28 Podobszar rewitalizacji Irządze

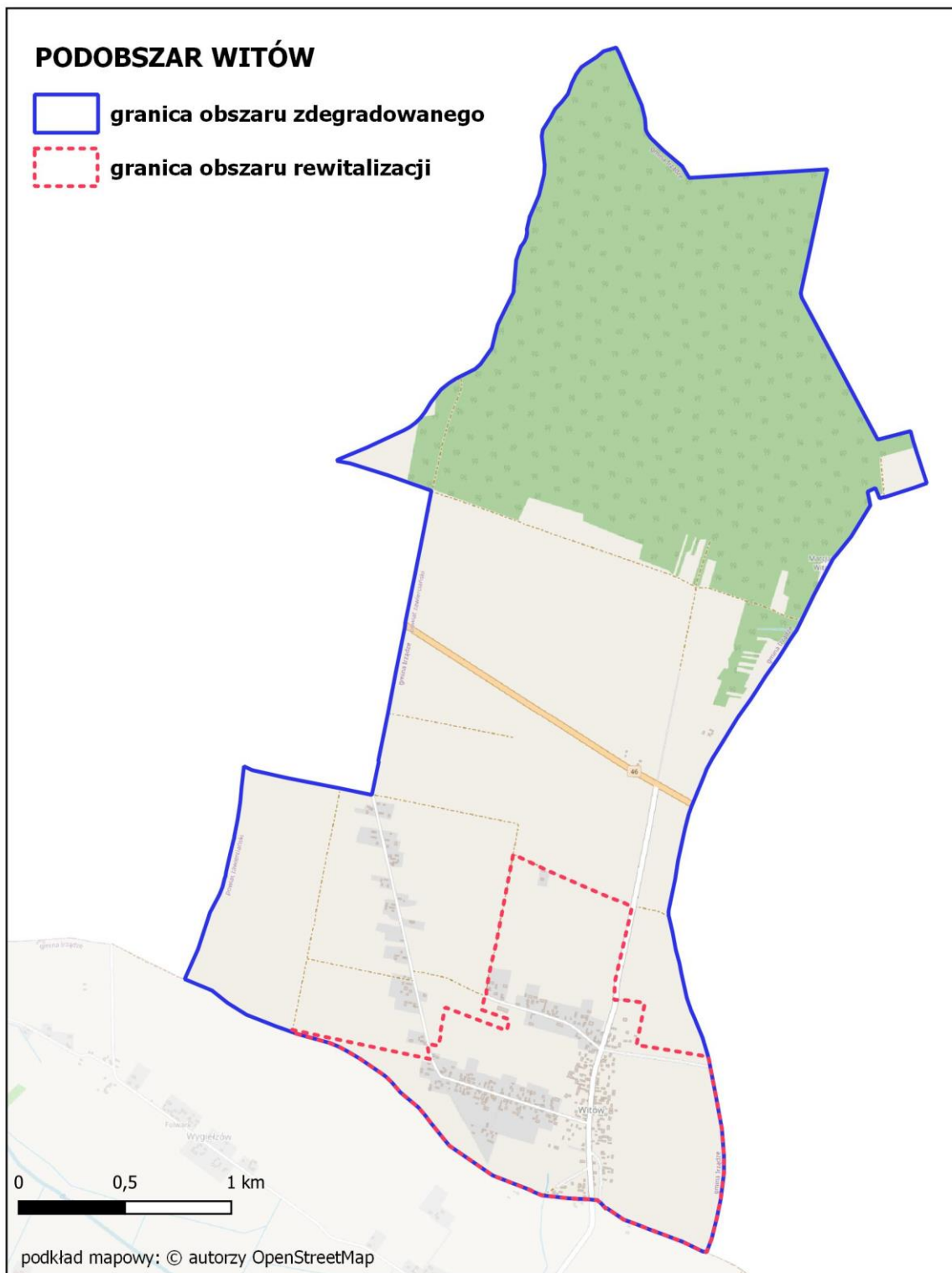
Źródło: opracowanie własne

Grafika 29 Podobszar rewitalizacji Zawada Pilicka

Źródło: opracowanie własne

Grafika 30 Podobszar rewitalizacji Witów

Źródło: opracowanie własne

Grafika 1 Przyrost naturalny w gminie Irządze	14
Grafika 2 Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców	16
Grafika 3 Liczba długotrwale bezrobotnych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców	17
Grafika 4 Udział ludności bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym.....	19
Grafika 5 Liczba przestępstw na 1 000 mieszkańców	20
Grafika 6 Liczba zdarzeń drogowych na 1 000 mieszkańców.....	22
Grafika 7 Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze świadczeń na 1 000 mieszkańców.....	23
Grafika 8 Liczba udzielonych świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców	25
Grafika 9 Liczba osób pobierających świadczenia ze względu na niepełnosprawność na 1 000 mieszkańców	27
Grafika 10 Liczba organizacji pozarządowych na 1 000 mieszkańców	28
Grafika 11 Frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych w 2018 r.	30
Grafika 12 Liczba podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców.....	31
Grafika 13 Masa wyrobów azbestowych na 1 mieszkańca [kg].....	34
Grafika 14 Masa wyrobów azbestowych na km2 [kg]	35
Grafika 15 Udział budynków mieszkalnych znajdujących się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym	37
Grafika 16 Średnie roczne stężenie PM2.5	38
Grafika 17 Dostępność do usług społecznych.....	40
Grafika 18 Liczba udogodnień dla osób niepełnosprawnych w przestrzeniach publicznych	41
Grafika 19 Udział terenów zielonych w powierzchni ogółem.....	43
Grafika 20 Dostępność komunikacyjna	44
Grafika 21 Liczba zabytków i pomników przyrody na km ²	46
Grafika 22 Liczba obiektów użyteczności publicznej wymagających termomodernizacji na km2	47
Grafika 23 Liczba obiektów użyteczności publicznej wymagających dostosowania do osób ze szczególnymi potrzebami na km2	49
Grafika 24 Udział budynków mieszkalnych zamieszkałych	50
Grafika 25 Liczba budynków ogółem w przeliczeniu na 1 km2	52
Grafika 26 Penetracja budynkowa Internetem stacjonarnym o przepustowości co najmniej 30 mb/s	53
Grafika 27 Mapa poglądowa obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w gminie Irządze.....	61
Grafika 28 Podobszar rewitalizacji Irządze	62
Grafika 29 Podobszar rewitalizacji Zawada Pilicka	63
Grafika 30 Podobszar rewitalizacji Witów	64
Tabela 1 Podział gminy na jednostki urbanistyczne z uwzględnieniem powierzchni i liczby mieszkańców	8
Tabela 2 katalog zmiennych wykorzystanych w diagnozie	10
Tabela 3 Przyrost naturalny w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców gminy Irządze.....	13
Tabela 4 Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców	15
Tabela 5 Liczba długotrwale bezrobotnych na 1 000 mieszkańców.....	17
Tabela 6 Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym.....	18
Tabela 7 Liczba przestępstw w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców gminy	20
Tabela 8 liczba zdarzeń drogowych na 1 000 mieszkańców	21
Tabela 9 Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze świadczeń na 1 000 mieszkańców.....	23
Tabela 10 Liczba udzielonych świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców	24
Tabela 11 Liczba osób pobierających świadczenia ze względu na niepełnosprawność na 1 000 mieszkańców ...	26
Tabela 12 Liczba organizacji pozarządowych na 1 000 mieszkańców	28
Tabela 13 Frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych w 2018 r.	29
Tabela 14 Liczba podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców.....	31
Tabela 15 Udział nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w ogólnej liczbie	32
Tabela 16 Masa wyrobów azbestowych na 1 mieszkańca [kg].....	33
Tabela 17 Masa wyrobów azbestowych na km2 [kg]	34
Tabela 18 Udział budynków mieszkalnych znajdujących się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym	36

Tabela 19 Średnie roczne stężenie PM2.5	38
Tabela 20 Dostępność do usług społecznych.....	39
Tabela 21 Liczba udogodnień dla osób niepełnosprawnych w przestrzeniach publicznych	40
Tabela 22 Udział terenów zielonych w powierzchni ogółem.....	42
Tabela 23 Dostępność komunikacyjna	44
Tabela 24 Liczba zabytków i pomników przyrody na km ²	45
Tabela 25 Liczba obiektów użyteczności publicznej wymagających termomodernizacji na km ²	47
Tabela 26 Liczba obiektów użyteczności publicznej wymagających dostosowania do osób ze szczególnymi potrzebami na km ²	48
Tabela 27 Udział budynków mieszkalnych zamieszkałych	49
Tabela 28 Liczba budynków ogółem w przeliczeniu na 1 km ²	51
Tabela 29 Penetracja budynkowa Internetem stacjonarnym o przepustowości co najmniej 30 mb/s	52
Tabela 30 Zestawienie wskaźników obligatoryjnych	60